

PARLAMENTNÁ ŠTÚDIA

03/2019

Kategorizácia a financovanie kultúrnych pamiatok (najmä nehnuteľných) v štátoch EÚ v súvislosti s ich ochranou a obnovou

Vypracovala: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD., Odbor Parlamentný inštitút
Supervízor: JUDr. Ľubomír Fajták, Odbor Parlamentný inštitút
Schválila: PhDr. Eva Maláčková, riaditeľka Odboru Parlamentný inštitút

Jún 2019

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady SR a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne, alebo odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Parlamentného inštitútu a autora.

Anotácia:

Predkladaný materiál sa zameriava na komparáciu kategorizácie a evidencie kultúrnych pamiatok na základe delenia podľa konkrétnych kritérií, ako aj a foriem starostlivosti o ne v štátoch Európskej únie. Približuje spôsoby ich financovania zo štátneho rozpočtu, na základe dotácií, grantov, podpôr z rozličných fondov, ako aj prostredníctvom daňových úľav a iných zvýhodnení. Materiál vychádza z konkrétnych údajov a prináša zistenia o situácii v danej oblasti v 19 členských štátoch EÚ, vrátane Slovenskej republiky.

Kľúčové slová:

kultúrne dedičstvo, nehnuteľné pamiatky, ochrana a obnova pamiatok, financovanie, grantový a dotačný systém

Obsah

Obsah.....	4
Úvod	5
Situácia v Slovenskej republike	7
Situácia v štátoch Európskej únie	14
BELGICKO	14
CYPRUS	15
ČESKÁ REPUBLIKA.....	17
ESTÓNSKO	24
FÍNSKO	27
FRANCÚZSKO	31
HOLANDSKO	33
CHORVÁTSKO	36
LITVA.....	39
LOTYŠSKO	43
MAĎARSKO.....	47
POĽSKO	51
PORTUGALSKO	55
RAKÚSKO	58
RUMUNSKO	59
ŠPANIELSKO	61
VEĽKÁ BRITÁNIA	65
Anglicko	65
Wales	69
Škótsko	70
Severné Írsko	70
Záver	71
Použité zdroje.....	75
Príloha 1 – Finančné štatistiky Španielsko.....	76
Príloha 2 – Pamiatky Nemecko.....	80
Príloha 3 – Stratégia ochrany pamiatok v SR.....	80

Úvod

V súvislosti s kategorizáciou a financovaním ochrany a obnovy nehnuteľných kultúrnych pamiatok sme sa v jednotlivých štátoch Európskej únie pokúšali hľadať odpovede na nasledujúce okruhy otázok:

1. Existuje v štáte systém kategorizácie pamiatok? Ako sa kategorizujú?

Aké úrovne/stupne ochrany pamiatok existujú a čo ich charakterizuje alebo odlišuje? (napr. národné pamiatky, regionálne pamiatky atď.).

2. Evidencia. Koľko pamiatok je chránených podľa:

- a) úrovne ochrany
- b) aktuálneho stavebno-technického stavu
- c) formy vlastníctva.

3. Financovanie

Aké množstvo finančných prostriedkov (investícií) zo štátneho / regionálneho / miestneho rozpočtu je určených na obnovu pamiatok? (Prípadne v prepočte na relevantné ukazovatele, ktoré umožňujú porovnanie v jednotlivých krajinách.)

Aká je výška investícií podľa:

- a) zdroja financií (napr. štát, miestne samosprávy atď.)
- b) vyššie uvedenej kategorizácie pamiatok.

4. Odškodnenie vlastníkov

Má vlastník nehnuteľnosti zákonné právo na finančnú, daňovú alebo inú kompenzáciu zvýšených nákladov potrebných na realizáciu zákonnej ochrany a obnovy? (Ako sa každoročne stanovujú kompenzácie v štátnom rozpočte?)¹

¹ Pôvodná požiadavka bola doplnená o štvrtú otázku a termín odovzdania materiálu sa presunul na neskôr.

Materiál vychádza z konkrétnych údajov a prináša zistenia o situácii v danej oblasti v 19 členských štátoch EÚ, vrátane Slovenskej republiky. Odpovede na uvedené otázky sa nám podarilo získať najmä prostredníctvom centra ECPRD², ale tiež na podklade množstva webových sídiel relevantných inštitúcií. Požiadavkou ECPRD č. 4010 pod názvom *Categorisation and financing of cultural monuments (especially immovable) in connection with their protection and restoration* (marec 2019) sa vyžiadali odpovede na uvedené otázky. Informácie sme doplnili zistenými aktuálnymi faktami zo Slovenskej republiky. Situácia v Nemecku je priblížená pomerne rozsiahlym samostatným materiálom v prílohe (v nemčine). Komparácia poskytuje výpovedný sumár faktov najmä k legislatívnym podmienkam rámčujúcim danú oblasť a k implementácii legislatívy v praxi.

² Európske centrum pre parlamentný výskum a dokumentáciu. Dostupné na internete: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about>, [cit. 14.6.2019].

Situácia v Slovenskej republike

1. Súčasná ochrana a obnova kultúrnych pamiatok je upravená *zákonom č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov*.³ Zákon upravuje podmienky ochrany pamiatok kultúrneho dedičstva, historických pamiatok, archeologických nálezov a archeologických nálezísk v súlade s vedeckými poznatkami a na základe medzinárodných dohovorov v oblasti európskeho a svetového kultúrneho dedičstva, ku ktorým Slovenská republika pristúpila.

Príslušná legislatíva je dostupná tiež na: www.pamiatky.sk/sk/page/legislativa

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. § 3 orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu sú:

- a) Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky;
- b) Pamiatkový úrad Slovenskej republiky;
- c) Krajské pamiatkové úrady.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky bol zriadený 1. apríla 2002 podľa zákona č. 49/2002 Z. z. ako právnická osoba financovaná zo štátneho rozpočtu. Sídli v hlavnom meste Slovenska – v Bratislave. Ochrana **Slovenského pamiatkového fondu** sa stala jeho hlavným poslaním zakotveným v zákone a aj v jeho štatúte.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky je rozdelený na centrálnu kanceláriu v Bratislave, ktorá sa zameriava na riadiacu, koncepčnú, metodickú, vedeckovýskumnú, dokumentárnu a reštaurátorskú prácu, a na 8 krajských pamiatkových úradov, ktoré poskytujú ochranu pamiatok na prvej úrovni štátnej správy v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky vedie **Ústredný zoznam pamiatkového fondu SR**, ktorý obsahuje v štyroch registroch zoznamy nehnuteľných a hnutel'ných kultúrnych pamiatok, pamiatkových rezervácií a historických zón. Je hlavným východiskom pre výkon štátnej správy.⁴

³ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/49/20140701>, [cit. 14.6.2019].

⁴ <https://www.pamiatky.sk/sk/page/urad>, [cit. 14.6.2019].

<http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo-/ochrana-pamiatok-d5.html>, [cit. 14.6.2019].

<http://profil.kultury.sk/sk/ochrana-pamiatok-v-sucasnosti/>, [cit. 14.6.2019].

2. Pamiatky sa v Slovenskej republike delia na kategóriu **národná kultúrna pamiatka** a kategóriu **pamätihodnosti obce**.

Zákon č. 49/2002 Z. z. definuje hlavné pojmy takto:

§ 2

Základné pojmy

- (1) *Pamiatkový fond je súbor hnutelných vecí a nehnuteľných vecí vyhlásených podľa tohto zákona za národné kultúrne pamiatky (ďalej len „kultúrna pamiatka“), pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. Za pamiatkový fond sa považujú aj veci, o ktorých sa začalo konanie o vyhlásenie za kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny.*
- (2) *Pamiatková hodnota je súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany.*
- (3) *Kultúrna pamiatka podľa tohto zákona je hnutelná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku.*

§ 16

Vyhlasovanie pamiatkovej rezervácie

- (1) *Pamiatková rezervácia je územie s uceleným historickým sídelným usporiadaním a s veľkou koncentráciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok alebo územie so skupinami významných archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ktoré možno topograficky vymedziť.*

§ 17

Vyhlasovanie pamiatkovej zóny

- (1) *Pamiatková zóna je územie s historickým sídelným usporiadaním, územie kultúrnej krajiny s pamiatkovými hodnotami alebo územie s archeologickými nálezmi a archeologickými náleziskami, ktoré možno topograficky vymedziť.*

Kategória **pamätihodnosti obce** sa riadi sa najmä § 14 zákona č. 49/2002 Z. z.

§ 14

Obec

- (1) *Obec utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce.*

...

- (3) *Obec môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce.*

- (4) *Obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.*

Počet jednotlivých druhov NKP v roku 2017 z hľadiska viacerých spôsobov delenia:

Stav pamiatkového fondu v databázach centrálnej evidencie Ústredného zoznamu		
	NKP	PO
Hnuteľné NKP	15 128	34 734
Vyhlásené hnuteľné NKP v r. 2017	52	92
Zrušené vyhlásenie hnuteľných NKP v r. 2017	1	2
	NKP	PP
Nehnuteľné NKP	9949	16 709
Vyhlásené nehnuteľné NKP v r. 2017	52	175
Zrušené vyhlásenie nehnuteľných NKP v r. 2017	17	18

Stavebno-technický stav nehnuteľných NKP		PO
Dobrý		5079
Vyhovujúci		6259
Narušený		3330
Dezolátny		903
V obnove		722
Iné		416

Vlastnícka forma nehnuteľností NKP		PO
Štát		1605
Samospráva obcí		4486
Cirkvi		4325
Právnické osoby		1205
Fyzické osoby		4655
Iné vlastnícke formy (nadácie, združenia)		309
Nevysporiadané vlastnícke vzťahy		124

Pamiatkové rezervácie	28
Mestské pamiatkové rezervácie (MPR)	17
Pamiatkové rezervácie technického dedičstva (PRTD)	1
Pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry (PRĽA)	10

Pamiatkové zóny	80
------------------------	-----------

Vysvetlivky používaných skratiek: **NKP** - Národná kultúrna pamiatka, **NNKP** - Nehnuteľná národná kultúrna pamiatka, **HNKP** - Hnuteľná národná kultúrna pamiatka, **PO** - Pamiatkový objekt, **PP** - Pamiatkový predmet, **PÚ** - Pamiatkové územie, **PR** - Pamiatková rezervácia, **PZ** - Pamiatková zóna

V súčasnosti evidujeme v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (údaj k februáru 2018):

- **9 953 nehnuteľných** národných kultúrnych pamiatok, ktoré tvorí **16 718 pamiatkových objektov**
- **15 128 hnuteľných** národných kultúrnych pamiatok, ktoré tvorí **34 749 pamiatkových predmetov**.

Okrem národných kultúrnych pamiatok chránime a evidujeme aj [5 lokalít Svetového kultúrneho dedičstva](#) (ako špeciálny register).⁵

Kultúrne pamiatky – typologická klasifikácia, časový prehľad (december 2011)

ARCHEOLOGICKÉ PAMIATKY	408
PAMIATKY ARCHITEKTÚRY A URBANIZMU	8587
HISTORICKÉ PAMIATKY	1401
FOLKOVÁ ARCHITEKTÚRA	2066
DROBNÉ STAVBY	1607
TECHNICKÉ PAMIATKY	537
HISTORICKÉ PARKY	389

Stavebno-technický stav (%)

	1993	1996	2004	2007	2010	2011
Dobrý	34,0	32,0	30,75	30,5	31,3	31,3
Vyhovujúci	33,0	35,0	38,25	39,7	39,3	38,8
Narušený	20,0	20,0	19,75	19,15	18,8	19,7
Dezolátny	7,0	5,7	5,5	4,75	4,8	5,6
V procese obnovy	6,0	7,3	5,75	5,90	5,1	4,6

Forma vlastníctva

	1993	1996	2004	2007	2010	2011
Štátne	36,0	20,0	15,3	9,16	9,0	9,0
Komunálne	20,0	24,0	24,0	27,91	25,7	26,0
Cirkevné	23,0	23,0	23,5	23,88	26,15	10,0
Právnické osoby	0,0	5,0	8,0	9,02	9,15	10,0
Fyzické osoby	24,0	28,0	29,2	30,03	30,0	30,0

Zdroj: <https://www.pamiatky.sk/en/page/cultural-monuments-typologic-classification> (preklad)

– podrobnejšie štatistiky: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/pamiatkovy-fond-statistiky>

3. Financovanie obnovy kultúrnych pamiatok

Podľa § 28 ods. 2 písm. a) zákona č. 49/2002 Z. z. je **vlastník národnej kultúrnej pamiatky povinný vykonávať na svoje náklady základnú ochranu národnej kultúrnej pamiatky**, pričom má možnosť podľa § 34 ods. 1) zákona požiadať obec alebo ministerstvo kultúry o dotáciu. Ministerstvo poskytuje **finančné prostriedky** na obnovu alebo reštaurovanie národných kultúrnych pamiatok prostredníctvom dotačného systému MK SR v programe [Obnovme si svoj dom](#).

⁵ Dostupné na internete: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/pamiatkovy-fond>, [cit. 14.6.2019].

Okrem vlastných zdrojov môže vlastník pamiatky žiadať o nasledujúce príspevky:

A. Zo štátneho rozpočtu⁶

Štátny rozpočet – celkové výdavky

v tis. eur	2016 S	2017 S	2018 OS	2019 N	2020 N	2021 N
Výdavky štátneho rozpočtu	15 256 172	15 234 261	15 697 900	17 538 901	19 547 530	19 110 613

Rozpočet Ministerstva kultúry SR

v eurách	2016 S	2017 S	2018 OS	2019 N	2020 N	2021 N
Zdroje kapitoly MK SR	231 391 330	246 129 792	296 225 020	255 193 734 (1,46 %)	253 773 734	253 573 734

1. Dotačný systém MK SR

Výdavky v rámci dotačného systému sú o.i. rozpočtované na program **Obnovme si svoj dom** určený na obnovu národných kultúrnych pamiatok.

v eurách	2016 S	2017 S	2018 OS	2019 N	2020 N	2021 N
Obnovme si svoj dom ⁷	6 586 360	8 179 854	15 796 647	12 016 097	12 016 097	12 016 097
Dotačný systém	9 105 292	11 152 563	19 776 647	15 996 097	15 996 097	15 996 097

2. Ostatné výdavky

v eurách	2016 S	2017 S	2018 OS	2019 N	2020 N	2021 N
záchrana a obnova kultúrnych pamiatok pre obce	2 000 000	2 400 000	2 400 000	2 690 000	2 640 000	2 640 000
Ostatné	52 879 353*	34 522 726*	184 949 489*	142 746 200	137 923 741	104 259 378

3. Výdavky rozpočtovaných v inštitucionálnej podpore rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií.

v eurách	2016 S	2017 S	2018 OS	2019 N	2020 N	2021 N
Pamiatkový úrad Slovenskej republiky	6 671 118	7 641 583	8 208 622	7 978 622	7 978 622	7 978 622

S = Skutočnosť N = Návrh

⁶ Dostupné na internete: <https://www.finance.gov.sk/sk/financie/verejne-financie/rozpocet-verejnej-spravy/>, [cit. 14.6.2019].

⁷ Dostupné na internete: <http://www.culture.gov.sk/vdoc/827/obnovme-si-svoj-dom-2019-podprogram-16-33e.html>, [cit. 14.6.2019].

B. Štrukturálne fondy

Podľa Dohody o partnerstve medzi Slovenskou republikou a Európskou komisiou o využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov vo výške 15,3 mld. EUR v najbližších 10 rokoch môže Slovensko využiť nasledujúce štyri fondy z piatich schválených fondov Európskej únie:

- Európsky fond regionálneho rozvoja
- Kohézny fond
- Európsky sociálny fond
- Fond solidarity EÚ.

C. Nadácie a fondy

D. Možnosti dotácií z rozpočtu samosprávnych krajov

Štatistické údaje o miestnom a regionálnom financovaní pre celú Slovenskú republiku nie sú k dispozícii.

<http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo-/ochrana-pamiatok/financovanie-pamiatok-dc.html>

4. Odškodnenie a práva vlastníkov

Neexistuje explicitné zákonné právo na finančnú, daňovú alebo inú náhradu zvýšených nákladov potrebných na realizáciu zákonnej obnovy. Majiteľ národnej pamiatky (vlastník) môže požiadať len o príspevky (uvedené vyššie).

Niektoré práva vlastníka uvádza zákon č. 49/2002 Z. z.:

§ 28

Práva a povinnosti vlastníka

(1) Vlastník kultúrnej pamiatky má právo

a) požiadať krajský pamiatkový úrad o bezplatné poskytnutie odbornej a metodickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky,

b) požiadať obec a ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky,

c) na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou tohto zákona alebo rozhodnutím podľa tohto zákona.

(2) Vlastník kultúrnej pamiatky je povinný

a) vykonávať na svoje náklady základnú ochranu kultúrnej pamiatky,

...

f) strpieť sprístupnenie kultúrnej pamiatky, ak nie je obydľím, pre verejnosť podľa vopred určených podmienok, na určený čas a za náhradu, ak tak rozhodol krajský pamiatkový úrad,

§ 24

Premiestnenie kultúrnej pamiatky

(4) Ak krajský pamiatkový úrad nepovolí vlastníkovi premiestnenie hnutelnej kultúrnej pamiatky, patrí vlastníkovi za toto obmedzenie vlastníckeho práva primeraná náhrada, o ktorej rozhodne krajský pamiatkový úrad v rozhodnutí podľa odseku 1. Ak krajský pamiatkový úrad nepovolí vlastníkovi premiestnenie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, patrí vlastníkovi za toto obmedzenie vlastníckeho práva primeraná náhrada, o ktorej rozhodne krajský pamiatkový úrad v rozhodnutí podľa odseku 3.

Situácia v štátoch Európskej únie

BELGICKO

V Belgicku patrí financovanie pamiatok do právomoci regiónov.⁸

Bruselský región

Direction du Patrimoine culturel (Riaditeľstvo kultúrneho dedičstva) má za úlohu študovať, chrániť, zachovávať a zlepšovať stav výnimočného majetku v regióne hlavného mesta Brusel. Riaditeľstvo úzko spolupracuje s Komisiou *Royal des Monuments et des Sites* v regióne Brusel-hlavné mesto, ktoré je poradným orgánom v regióne. Riaditeľstvo má množstvo úloh spojených s identifikáciou a zlepšovaním stavu tohto dedičstva. Podľa článkov 240 a 241 bruselského mestského zákonníka z 9. apríla 2004 môže vláda bruselského regiónu poskytnúť finančnú podporu oficiálne zaradeným pamiatkam. Granty sú tiež k dispozícii na reštaurátorské práce na drobných stavbách, ktoré nie sú formálne chránené.⁹

Flámsky región

Flámsky región vytvoril zoznam oficiálne chránených pamiatok. Finančná podpora pochádza od flámskych orgánov v súlade s vyhláškou z 12. júla 2013 o nehnuteľnom kultúrnom dedičstve a zákone o implementácii zo 16. mája 2014 (účinnosť 1. 1. 2015). Flámska vláda môže v medziach rozpočtu poskytovať dotácie združeniam nehnuteľného dedičstva (verejným alebo súkromným) alebo konkrétnym projektom.

Valónsky región

Finančná pomoc sa poskytuje majiteľovi (verejnému alebo súkromnému subjektu) s cieľom chrániť alebo obnoviť zapísanú klasifikovanú pamiatku v súlade s článkami 3 a 4 ministerského nariadenia z 29. júla 1993 o dotáciách na pamiatkové rezervácie. Dotácie sa môžu poskytnúť len vtedy, ak práce vopred odsúhlasili verejné orgány kompetentné v obnove dedičstva a pamiatok.

⁸ Compendium of Cultural Policies and Trends. Belgicko. Dostupné na internete: <https://www.culturalpolicies.net/web/belgium.php>, [cit. 14.6.2019].

⁹ Dostupné na internete: <http://patrimoine.brussels/>, [cit. 14.6.2019].

CYPRUS

1. V súlade s ustanoveniami zákona o pamiatkach v Cyperskej republike sú pamiatky oficiálne zaradené do zoznamu Radou ministrov na základe odporúčania riaditeľa Odboru pamiatok. Sú kategorizované a inventarizované a zaradené do prvého zoznamu (vládne vlastníctvo) a druhého zoznamu (súkromné vlastníctvo) a ich ochrana a riadenie sa vykonáva podľa vnútroštátnych právnych predpisov a medzinárodných dohovorov.

Zákon o pamiatkach okrem toho umožňuje zriadenie kontrolovaných oblastí v okolí starovekých pamiatok, ktoré sú v právomoci oddelenia pamiatok, ktoré takto získava kompetenciu kontrolovať výšku a architektonický štýl každej budovy navrhutej na výstavbu v kontrolovanom priestore kvôli ochrane životného prostredia obklopujúceho staroveký pamätník.

2. Pamiatky vedené v zozname podľa *Zákona o pamiatkach* sú kategorizované výlučne na základe ich vlastníckeho statusu, teda či sú
 - štátne (prvý zoznam) – 259 pamiatok
 - súkromné, tiež cirkevné (druhý zoznam) – 1087 pamiatok

V súčasnosti existuje teda **1346 zaradených pamiatok**.

Staroveké pamiatky patria do prvého zoznamu podľa *Zákona o pamiatkach* a sú majetkom vlády, preto je ich spravovanie pod úplnou kontrolou oddelenia pamiatok. Môžu to byť **stojace pamiatky a archeologické náleziská**.

Staroveké pamiatky patriace do druhého zoznamu sú súkromným vlastníctvom (jednotlivcov, komunít) vrátane vlastníctva cirkvi. Podľa ustanovení časti II, článku 8 zákona o pamiatkach, riaditeľ Odboru pamiatok má právomoc odmietnuť alebo upraviť projekt týkajúci sa rozvoja akéhokoľvek majetku vedeného ako pamiatka v druhom zozname. Vnútroštátne právne predpisy vyžadujú písomné povolenie od príslušného orgánu, t. j. Odboru pamiatok, pred akýmkoľvek zásahom do pamiatky.

Pokiaľ ide o budovy uvedené ako pamiatky druhého zoznamu, majitelia sú povinní dodržiavať podmienky Odboru pamiatok na zachovanie integrity a pravosti týchto pamiatok. V prípade pozemkov uvedených ako pamiatky druhého zoznamu z dôvodu nožnej existencie archeologických pozostatkov, ak sú takéto pozostatky skutočne odhalené a sú považované za veľmi dôležité alebo nemôžu koexistovať s novou výstavbou alebo vývojom, uskutočňuje sa povinné vyvlastnenie. To isté platí aj v prípade, ak sa výstavba a rozvoj uskutočňuje v blízkosti pamiatkového objektu, ktorý je uvedený v zozname a považuje sa za invázny a ovplyvňujúci charakter pamiatky.

3. Celkový rozpočet Odboru pamiatok na rok 2018 bol 14 174 730 €, z čoho **2 921 274 €, teda 21 %, bolo vynaložených na ochranu pamiatkového fondu I. a II. zoznamu**.
 - Na pamiatky I. zoznamu sa vynaložilo 2 101 495 €, alebo 15 %, z celkového rozpočtu. Tieto náklady sú plne hradené zo štátneho rozpočtu.

- Na pamiatky II. zoznamu sa vynaložilo 819 779 €, teda 6 % z celkového rozpočtu. To zodpovedá sume krytej štátnym rozpočtom. Okrem toho, ďalších 144 286 € zodpovedá príspevku vlastníkov týchto pamiatok, ako aj dotácií zo súkromných kultúrnych nadácií, najmä Nadácie A.G. Leventisa.

Odbor pamiatok ponúka granty na obnovu pamiatok II. zoznamu, medzi ktoré patria kostoly, domy pre spoločenské využitie, domy ľudovej architektúry atď. Poskytnuté sumy predstavujú 50 % z celkových nákladov, pričom maximálna suma sa poskytne vo výške 100 000 EUR. Podrobnú tabuľku oprávnených výdavkov možno nájsť nižšie:

Kategória	Maximálna výška oprávnených výdavkov	Poskytnuté percento	Strop príspevku
Staroveká pamiatka II. zoznamu	200 000 €	50 %	100 000 €

Podkategória	Maximálna výška oprávnených výdavkov	Poskytnuté percento	Strop príspevku
Architektonické / stavebné inžinierstvo	7 800 €	50 %	3400 €
Energetické inžinierstvo	3 400 €	50 %	1700 €

4. Podľa ustanovení zákona o pamiatkach sa oslobodenie od dane vzťahuje aj na majiteľov historických pamiatok druhého zoznamu takto:

- oslobodenie nákladov na reštaurovanie od dane z príjmu vlastníka
- oslobodenie od dane z príjmu
- oslobodenie od dane z majetku
- vrátenie dane z prevodu majetku

Na získanie nároku na daňové úľavy musí riaditeľ Odboru pamiatok vydať osvedčenie o rekonštrukcii (po dokončení rekonštrukčných prác). Majitelia domov, ktoré majú byť obnovené ako „prvé bydlisko“, môžu tiež profitovať z 5 % odpočtu DPH na renováciu existujúcich rezidencií podľa právnych predpisov o DPH.

ČESKÁ REPUBLIKA

1. Kategorizácia

Právnym predpisom na úseku pamiatkovej starostlivosti je *zákon ČNR č. 20/1987 Sb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti, v platnom znení*.¹⁰

Tento zákon rozlišuje nasledujúce súčasti pamiatkového fondu:

§ 2 Kulturní památky

(1) *Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje Ministerstvo kultury České republiky nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory,*

- a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,*
- b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.*

(2) *Za podmínek podle odstavce 1 písm. a) nebo b) lze za kulturní památku samostatně prohlásit stavbu, která není samostatnou věcí, nebo soubor staveb; i taková kulturní památka se považuje za nemovitou kulturní památku.*

(3) *Za kulturní památku lze prohlásit soubor věcí nebo staveb, i když některé z nich nevykazují znaky kulturní památky podle odstavce 1.*

§ 4 Národní kulturní památky

(1) *Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.*

(2) *Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.*

§ 5 Památkové rezervace

(1) *Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů, může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.*

(2) *Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích.*

§ 6 Památkové zóny

(1) *Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury (České*

¹⁰ Zákon ČNR č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. Dostupný na internete: <http://www.epi.sk/zzcr/1987-20>, [cit. 14.6.2019].

republiky) po projednání krajským úřadem prohlásit opatřením obecné povahy za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.

(2) Podrobnosti o prohlašování památkových zón stanoví obecně závazný právní předpis.

§ 23 Archeologické nálezy

(1) Archeologickým nálezem je věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí.

2. Evidencia kulturních památek

Podle § 7 zákona ČNR č. 20/1987 Sb. o státní památkové starostlivosti, v platném znění, sa kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a ich ochranné pásma zapisují do *Ústředního seznamu kulturních památek České republiky*. Ústřední seznam vede odborná organizace státní památkové starostlivosti, kterou je **Národní památkový ústav**.¹¹

- Nehnutelné kulturní památky – **40 462 záznamov** (to predstavuje viac ako 100 000 individuálních nehnuteľných objektov, ktoré sú kultúrnymi pamiatkami)
- Hnutelné kulturní památky – 48 729 (celkový počet predmetov evidovaných ako hnutelná kulturní památka presahuje 3 226 000)
- Národní kulturní památky – 343
- Památkové rezervace – 114
- Památkové zóny – 495

Počet ohrozených nehnuteľných kulturních památek – 649

3. Financovanie

Ministerstvo kultury ČR, na úseku památkové starostlivosti, poskytuje finanční podporu na obnovu kulturních památek v zmysle § 16 ods. 2 zákona č. 20/1987 Sb., a to prostřednictvím specificky cílených programů na obnovu kulturních památek, nehnuteľných i hnutelných:

Havarijní program založený osobitným opatřením České národní rady v roce 1992 je určený na záchranu nehnuteľných kulturních památek v havarijním technickom stave, najmä na ich statické a celkové stavebné zaistenie a na opravy krovov a striech (vrátane komínov, ríms a klampiarskych prvkov). Poskytovanie finančných prostriedkov sa riadi Zásadami pre užitie neinvestičných prostriedkov z rozpočtu ministerstva kultury stanovených pre Havarijní program pod č. j. 84258/2018 z 21. 12. 2018.

Vlastník kulturní památky žiada o zaradenie do Programu prostřednictvím Národního památkového ústavu, příslušného územního odborného pracoviště (podle umístění kulturní památky) vyplněním formulára *Návrh na zaradenie akcie obnovy do havarijného*

¹¹ Národní památkový ústav. Dostupné na internete: <https://www.npu.cz/cs>, [cit. 14.6.2019].

programu. Zoznam dokladov, ktoré treba doložiť k Návrhu, sa uvádza na tomto formulári. Podrobné informácie a odbornú pomoc k Programu poskytujú príslušné územné odborné pracoviská Národného pamiatkového ústavu. Termín podania žiadostí je koniec mesiaca január príslušného kalendárneho roka.

Výber akcií odporúčaných na zaradenie do programu vykonáva komisia zriadená pri územnom odbornom pracovisku Národného pamiatkového ústavu. Územné odborné pracoviská NPÚ zašlú vybrané akcie obnovy kultúrnych pamiatok ministerstvu kultúry, odboru pamiatkovej starostlivosti. Akciu obnovy schvaľuje Komisia Havarijného programu a Programu starostlivosti o vidiecke pamiatkové rezervácie a vidiecke pamiatkové zóny a krajinné pamiatkové zóny. Potom sa vykonáva kontrola zaslaných dokladov, prípadne sa vlastníci vyzývajú na zaslanie chýbajúcich dokladov, následne sa v správnom konaní vydá rozhodnutie o poskytnutí finančných príspevkov a zašlú sa finančné prostriedky na účet vlastníka.

Program záchrany architektonického dedičstva bol založený uznesením vlády ČR č. 110 z 22. februára 1995. Prílohou uznesenia sú Zásady Programu a Pokyn Ministerstva kultúry ČR na použitie a alokáciu štátnych finančných prostriedkov určených na program záchrany architektonického dedičstva. Program je zameraný na obnovu hradov, zámkov, kostolov, kláštorov a ďalších významných objektov. Zamýšľané práce pritom musia smerovať k záchrane kultúrnej pamiatky alebo záchrane tých jej častí, ktoré tvoria podstatu kultúrnej pamiatky.

Vlastník kultúrnej pamiatky predkladá Žiadosť o zaradenie do Programu na príslušný kalendárny rok doplnenú o určené doklady a spracovaný Projekt záchrany kultúrnej pamiatky ministerstvu kultúry do 30. septembra predchádzajúceho kalendárneho roka. Bližšie informácie o Programe a formulár Žiadosti poskytne vlastníčkovi kultúrnej pamiatky ministerstvo kultúry, ďalšie informácie a odbornú pomoc pri spracovaní žiadosti a potrebnej sprievodnej dokumentácie zadarmo poskytuje Národný pamiatkový ústav, príslušné územné odborné pracovisko.

Výber akcií obnovy zaradených do Programu a stanovenie výšky finančného príspevku vykonáva Komisia pre Program záchrany architektonického dedičstva, ktorá zasadá vždy začiatkom kalendárneho roka. Finančné príspevky sa uvoľňujú postupne po vykonanom správnom konaní o poskytnutí finančného príspevku na obnovu kultúrnej pamiatky, a to na základe žiadostí vlastníkov kultúrnych pamiatok vrátane predložených predpísaných dokladov.

V prípade, že sa nehnuteľná kultúrna pamiatka nachádza v historickom jadre mesta, ktoré bolo vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu alebo mestskú pamiatkovú zónu, je možné jej obnovu finančne podporiť prostredníctvom **Programu regenerácie mestských pamiatkových rezervácií a mestských pamiatkových zón**, založeného uznesením vlády ČR č. 209 z 25. marca 1992, ak mesto spracovalo a odovzdalo ministerstvu kultúry Program regenerácie. Vlastník kultúrnej pamiatky rokuje o zaradení akcie obnovy kultúrnej pamiatky do Programu s príslušným mestským úradom. Termín na predloženie požiadaviek miest ministerstvu kultúry na príslušný kalendárny rok je do 15. novembra predchádzajúceho kalendárneho roka. Program sa riadi Zásadami Ministerstva kultúry ČR pre použitie a alokáciu štátnej finančnej podpory v Programe regenerácie mestských..., ktorých úplné znenie schválil minister kultúry dňa 7. 12. 2018 pod č. j. MK 78.596/2018 OPP.

Ministerstvo kultúry podľa stanoveného kľúča uvedeného v Zásadách programu hodnotí jednotlivé mestá (posudzuje sa spracovanie Programu regenerácie pre dané územie, schválený územný plán a práce pracovnej skupiny pre program). Na základe vykonaného hodnotenia sa určí výška finančných kvót. Tieto kvóty schvaľuje Ústredná komisia pre Program regenerácie začiatkom príslušného kalendárneho roka.

Do vyššie stanovených kvót mesto s pamiatkovou rezerváciou či pamiatkovou zónou vyberie konkrétne akcie, ktoré budú v danom roku finančne podporené. Materiál s dokladmi predkladajú mestá ministerstvu kultúry, príp. krajskému úradu. Následne vedie ministerstvo kultúry, prípadne príslušné mesto, správne konanie o poskytnutí príspevku (dotácie).

Program starostlivosti o vidiecke pamiatkové rezervácie a vidiecke pamiatkové zóny a krajinné pamiatkové zóny (spoločné opatrenia ministerstiev financií a kultúry z roku 1997), sa zameriava najmä na obnovu a zachovanie pamiatok ľudovej architektúry, akými sú napríklad poľnohospodárske usadlosti, chalupy, kaplnky, božie muky a pod., ktoré sa nachádzajú na území vidieckych pamiatkových rezervácií a zón a krajinných pamiatkových zón. V súčasnosti sa príspevky poskytujú podľa Pokynu na použitia a alokáciu štátnej finančnej podpory v Programe starostlivosti o vidiecke... č. j. 631/2009 z 20. januára 2009 a Zmeny pokynu z júna 2011, č. j. MK 32581/2011 OPP.

Vlastník kultúrnej pamiatky žiada o zaradenie do Programu prostredníctvom Národného pamiatkového ústavu, príslušného územného odborného pracoviska, vyplnením formulára žiadosti. Žiadosti o zaradenie do Programu sa prijímajú do konca januára príslušného kalendárneho roka na NPÚ, príslušnom územnom odbornom pracovisku. Zoznam povinných dokladov je uvedený na formulári žiadosti. K žiadostiam sa vyjadruje výberová pamiatková komisia zriadená na príslušnom pracovisku, ktorá vykonáva výber a odporúča akcie na zaradenie do programu.

Akcie obnovy schvaľuje Komisia Havarijného programu a Programu starostlivosti o vidiecke.... Potom sa vykonáva kontrola zaslaných dokladov, prípadne sú vlastníci vyzvaní na zaslanie chýbajúcich dokladov, následne sa v správnom konaní vydá rozhodnutie o poskytnutí finančných príspevkov a zašlú sa finančné prostriedky na účet vlastníka.

V prípade hnutelnej kultúrnej pamiatky je možné žiadať o finančný príspevok na jej obnovu prostredníctvom **Programu reštaurovanie hnutel'ných kultúrnych pamiatok**, ktorý bol prijatý uznesením vlády č. 426 zo 16. júla 1997. Prílohou uznesenia sú Princípy Programu z 28. mája 1998, č. j. 4216/98, Opatrenie z 2. januára 2003, č. j. 21763/2002 a Opatrenie z 1. júla 2011, č. j. 34436/2011 OPP.

Tento Program je určený na obnovu (reštaurovanie) hnutel'ných kultúrnych pamiatok, najmä takých, ktoré sú významnými dielami výtvarného umenia alebo prácami umeleckých remesiel. Program je dlhodobý a smeruje k zachovaniu, obnove, vhodnému užívaniu a prezentácii hnutel'ných kultúrnych pamiatok a ich súborov, ktoré sú umiestnené na hradoch a zámkoch sprístupnených verejnosti, a ďalej hnutel'ných kultúrnych pamiatok, akými sú oltáre, sochárske diela, kostolné lavice, organy a pod. umiestnené v cirkevných stavbách.

Vlastník kultúrnej pamiatky žiada o zaradenie do Programu prostredníctvom Národného pamiatkového ústavu, príslušného územného odborného pracoviska, vyplnením formulára Návrhu na zaradenie akcie obnovy hnutel'né kultúrne pamiatky do Programu reštaurovanie...

Termín podania návrhu na príslušný kalendárny rok vrátane stanovených dokladov uvedených na formulári je do konca júna predchádzajúceho kalendárneho roka. Podrobné informácie a odbornú pomoc k Programu poskytujú príslušné územné odborné pracoviská NPÚ.

Pracovný tím pre Program reštaurovanie hnutel'ných kultúrnych pamiatok zasadá každoročne začiatkom kalendárneho roka a prerokuje rozdelenie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na daný program. Potom vedie ministerstvo kultúry správne konanie o poskytnutí príspevku a uvoľňuje finančné prostriedky.

Program **Podpora obnovy kultúrnych pamiatok prostredníctvom obcí s rozšírenou pôsobnosťou** sa realizuje od roku 2008 a je určený na obnovu najmä nehnuteľných kultúrnych pamiatok, ktoré sa nachádzajú mimo pamiatkovej rezervácie a pamiatkovej zóny, nie sú národnými kultúrnymi pamiatkami, a ktoré nie sú vo vlastníctve Českej republiky. Program sa realizuje v dvoch kolách a príslušná obec si môže vybrať, v ktorom kole sa programu zúčastní a predloží zhromaždené žiadosti. Ministerstvo kultúry stanovuje pre obce s rozšírenou pôsobnosťou výšku finančných kvót na základe počtu pamiatok v danom území s prihliadnutím na ich stavebno-technický stav. Poskytovanie príspevkov na obnovu kultúrnych pamiatok sa riadi Zásadami na použitie neinvestičných prostriedkov z rozpočtu ministerstva kultúry stanovených pre program Podpora obnovy kultúrnych pamiatok prostredníctvom obcí s rozšírenou pôsobnosťou č. j. MK 84154/2018 OPP z 19. 12. 2018.

Vlastník kultúrnej pamiatky žiada o poskytnutie príspevku, resp. o zaradenie do programu prostredníctvom obecného úradu obce s rozšírenou pôsobnosťou. Termín na odovzdanie žiadostí u obecných úradov je 28. 2. príslušného kalendárneho roka. Zoznam povinných dokladov je uvedený na formulári žiadosti. Obec vykoná výber, odporučí akcie na zaradenie do programu a predkladá ich v stanovených termínoch ministerstvu kultúry, ktoré po prerokovaní návrhu v príslušnej komisii ministerstva vedie konanie o poskytnutí príspevku na obnovu kultúrnej pamiatky.

Program **Podpora pre pamiatky UNESCO** zriadilo ministerstvo kultúry prvýkrát v roku 2008. Jeho hlavným cieľom je plniť záväzky, ktoré ČR vyplývajú z prijatia *Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva*. V rámci zásad na čerpanie finančných prostriedkov z tohto programu sa vytvorili tri prioritné oblasti: tvorba a management plánov, vedecko-výskumné aktivity a prezentácia, propagácia a edukácie statkov UNESCO. Dotácie na projekty uvedeného zamerania administruje odbor pamiatkovej starostlivosti MK ČR. Cieľom programu je podporovať všestranný rozvoj pamiatok zapísaných na Zoznam svetového dedičstva, ktoré sa nachádzajú na území ČR.

Podrobné informácie k týmto programom vrátane ich vyhodnotenia dostupné na internete: <https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-237.html>

K tomu je však potrebné dodať, že obnova pamiatok je v rámci kapitoly 334 – MK financovaná z niekoľkých zdrojov. Jedná sa najmä o národné zdroje zo štátneho rozpočtu, o zdroje plynúce z operačných programov EÚ a zdroje z finančných mechanizmov EHP/Nórsko, ktoré poskytuje Nórske kráľovstvo.

V roku 2018 ministerstvo kultúry finančne podporilo obnovu pamiatok prostredníctvom **13 programov** v celkovom objeme **2,492 mld. Kč (97 230 000 EUR)**, čo predstavuje 19,13 % z celkových výdavkov schváleného rozpočtu kapitoly 334 – MK (teda z cca 13,027 mld. Kč).

Program	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Celkem 1992-2004	
Program záchrany architektonického dědictví				300 000	430 000	320 000	335 000	326 175	253 195	420 784	365 565	377 425	364 437	3 492 581	
Program regenerace MPR a MPZ		80 000	275 000	300 000	350 000	292 000	320 000	302 419	245 000	300 000	240 000	175 000	235 000	3 114 419	
Program péče o VPR, VPZ a KPZ						15 000	20 000	17 011	15 000	25 000	15 000	20 000	20 000	147 011	
Program restaurování movitých kulturních památek							30 000	26 587	15 185	24 970	14 992	25 000	25 000	161 734	
Havarijní program	50 000	51 000	45 000	45 000	45 000	36 150	41 000	34 871	32 500	50 000	40 000	50 000	55 000	575 521	
Program podpory záchranných archeologických výzkumů								9 500	10 043	10 000	10 000	10 000	17 000	66 543	
Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností														0	
Program podpory pro památky UNESCO														0	
Celkem	50 000	131 000	320 000	645 000	825 000	663 150	746 000	716 563	570 923	830 754	685 557	657 425	716 437	7 557 809	
Program	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Celkem 2005-2017	
Program záchrany architektonického dědictví	336 890	365 175	389 809	365 370	278 937	196 369	211 495	130 880	103 720	151 000	177 775	190 000	232 630	3 130 050	
Program regenerace MPR a MPZ	160 000	160 000	161 500	145 727	150 000	113 498	137 000	137 000	100 000	140 000	148 292	170 000	200 112	1 923 129	
Program péče o VPR, VPZ a KPZ	18 000	18 000	18 000	24 635	15 000	13 128	15 000	11 013	15 000	20 000	20 000	30 000	36 000	253 776	
Program restaurování movitých kulturních památek	18 000	19 000	18 800	20 812	14 000	11 100	13 000	6 478	10 000	14 000	14 000	24 000	30 000	213 190	
Havarijní program	55 000	61 711	73 820	98 839	100 371	67 394	76 772	61 994	50 272	55 000	55 500	75 000	84 884	916 557	
Program podpory záchranných archeologických výzkumů	9 000	4 000	4 000	4 340	5 000	3 339	4 000	0	0	0	3 004	9 000	0	45 683	
Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností				193 662	170 000	125 823	142 500	150 128	100 000	125 000	129 525	154 000	144 269	1 434 907	
Program podpory pro památky UNESCO				18 000	11 000	6 654	7 000	7 000	5 000	6 000	5 398	6 000	5 059	77 111	
Celkem	596 890	627 886	665 929	871 385	744 308	537 305	606 767	504 493	383 992	511 000	553 494	658 000	732 954	7 994 403	
Program	2018	2019	2020											Celkem 2018-20...	Celkem
Program záchrany architektonického dědictví	227 710													227 710	6 850 341
Program regenerace MPR a MPZ	184 799													184 799	5 222 347
Program péče o VPR, VPZ a KPZ	40 267													40 267	441 054
Program restaurování movitých kulturních památek	30 000													30 000	404 924
Havarijní program	82 023													82 023	1 574 101
Program podpory záchranných archeologických výzkumů	0													0	112 226
Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností	140 081													140 081	1 574 988
Program podpory pro památky UNESCO	4 668													4 668	81 779
Celkem	709 548													709 548	16 261 760

Najväčšie portfólio programov a podprogramov spravuje Odbor investícií a verejného obstarávania, ktorý spravuje 4 programy a v rámci týchto programov 10 podprogramov v objeme **1,268 mld. Kč (49 470 000 EUR)**, čo predstavuje 9,74 % celkových výdavkov schváleného rozpočtu kapitoly 334 – MK:

1. Rozvoj a obnova materiálo-technickej základne štátnych kultúrnych zariadení
2. Starostlivosť o národný kultúrny poklad

3. Podpora rozvoja a obnovy materiálno-technickej základne regionálnych kultúrnych zariadení cirkví a náboženských spoločností
4. Záchrana a obnova kultúrnych pamiatok poškodených živelnými pohromami

Ďalší z programov, program Kultúrne dedičstvo vo vlastníctve štátu, podporované európskymi fondmi a FM EHP / Nórsko spravuje Odbor projektového riadenia a informačných technológií. Tento program obsahuje 7 podprogramov venovaných financovaniu kultúrnych pamiatok v objeme **480,9 mil. Kč**, čo predstavuje 3,69 % celkových výdavkov rozpočtu kapitoly 334 – MK.

Odbor pamiatkovej starostlivosti spravuje 7 programov v objeme **701 mil. Kč**, čo predstavuje 5,38 % celkových výdavkov rozpočtu kapitoly 334 – MK:

1. Havarijný program
2. Program záchrany architektonického dedičstva
3. Program regenerácie mestských pamiatkových rezervácií a mestských pamiatkových zón
4. Program starostlivosti o vidiecke pamiatkové rezervácie a vidiecke pamiatkové zóny a krajinné pamiatkové zóny
5. Programu reštaurovanie hnutel'ných kultúrnych pamiatok
6. Podpora obnovy kultúrnych pamiatok prostredníctvom obcí s rozšírenou pôsobnosťou
7. Podpora pre pamiatky UNESCO

Odbor múzeí a Samostatné oddelenie ochrany kultúrnych pamiatok spravujú 1 program a 6 podprogramov v objeme **42 mil. Kč**, čo predstavuje 0,32 % celkových výdavkov rozpočtu kapitoly 334 – MK.

ESTÓNSKO

1. V Estónsku sú kultúrne pamiatky chránené *zákonom o ochrane dedičstva* (HCA). Cieľom je zabezpečiť, aby sa pamiatky zachovali.¹²

Kultúrne pamiatky sú pod dohľadom **Rady národného dedičstva** (The National Heritage Board)¹³, ktorá je pod správou ministerstva kultúry. Bola založená v roku 1993. Medzi jej úlohy patrí dohľad, poskytovanie poradenstva majiteľom pamiatok, podpora obnovy a údržba národného kultúrneho dedičstva.

Rada národného dedičstva má zamestnancov vo všetkých 15 krajoch. Veľké mestá s ňou uzavreli zmluvy podľa verejného práva a plnia si povinnosti týkajúce sa zachovania dedičstva na svojich územiach. Na tento účel mestské vlády využívajú špecialistov na zachovanie dedičstva.¹⁴ Štát tiež priznáva pri zachovávaní dedičstva úlohu mimovládnyh organizáciám a podporuje spoluprácu s organizáciami tretieho sektora a súkromným sektorom pri ochrane, udržiavaní a prezentácii národného dedičstva.¹⁵

Pojem „pamiatka“ znamená objekt s vysokou historickou alebo kultúrnou hodnotou. Pamiatky možno rozdeliť do dvoch kategórií: **hnuteľné a nehnuteľné**. Pamiatky môžu byť tiež klasifikované ako **archeologické, architektonické, umelecké, technické, priemyselné a historické**. Rada národného dedičstva sa zameriava najmä na nehnuteľné pamiatky.

Za nehnuteľné pamiatky sa považujú: objekty pravekého, stredovekého a moderného osídlenia, pevnosti, útočiská, miesta bohoslužieb, pohrebiská, starobylé polia, cesty, mosty, prístaviská, podvodné stavby a lokality súvisiace s raným priemyslom. Tento zoznam zahŕňa aj civilné, priemyselné, obranné a cirkevné budovy a komplexy, ktoré majú umeleckú hodnotu alebo hodnotu z hľadiska kultúrnej histórie, ako aj štruktúry odrážajúce vývoj vedy, techniky a výroby, diela monumentálneho umenia, pamiatky, cintoríny a prírodné pamiatky historickej hodnoty.¹⁶

Rada národného dedičstva môže umiestniť objekty kultúrnej hodnoty pod dočasnú ochranu, aby určila potrebu označiť ich za pamiatky. Objekt môže byť dočasne chránený až šesť mesiacov, po uplynutí ktorých sa rozhodne, či musí byť predmetom trvalej ochrany alebo nie.¹⁷

¹² Anglický preklad HCA k dispozícii. Dostupné na internete: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/514012019006/consolide>, [cit. 14.6.2019].

¹³ Rada národného dedičstva. Dostupné na internete: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et>; <https://www.eesti.ee/en/culture-and-leisure/culture/heritage-conservation/>, [cit. 14.6.2019].

¹⁴ Webové sídlo ministerstva kultúry. Dostupné na internete: <https://www.kul.ee/en/activities/heritage-conservation>, [cit. 14.6.2019].

¹⁵ Všeobecné zásady kultúrnej politiky do roku 2020. Dostupné na internete: https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/culture2020_eng.pdf, [cit. 14.6.2019].

¹⁶ Estónske kultúrne dedičstvo. Ochrana a uchovanie. 2005 – 2012. Dostupné na internete: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/content-editors/trykised/eng2005-20012.pdf>, [cit. 14.6.2019].

¹⁷ Tamže.

2. Údaje o pamiatkach sa zapisujú do národného registra kultúrnych pamiatok. Databáza registra obsahuje informácie o všetkých pamiatkach pod štátnou ochranou Estónska.¹⁸

Na začiatku roka 2019 malo Estónsko **26 473 pamiatok a pamiatkovo chránených území**.

Rozdelenie podľa **skupín** pamiatok:

Hnuteľné pamiatky	13 087
Nehnuteľné pamiatky	13 374
Pamiatkové rezervácie	12

Rozdelenie podľa **typu** pamiatok:

Archeologické pamiatky (staré sídliská, pohrebiská, obetné kamene, posvätné háje, zničené lode atď.)	6701
Stavebné pamiatky (budovy, mosty, zámky)	5273
Historické pamiatky (miesta spojené s významnými ľuďmi alebo historickými udalosťami, pamätníky vojny za nezávislosť, cintoríny atď.)	1269

Rozdelenie podľa **formy vlastníctva**:

Kultúrne pamiatky	Štát	Iné formy vlastníctva
Archeologické pamiatky	1974	4727
Stavebné pamiatky	720	4553
Historické pamiatky	164	1105

Rozdelenie podľa súčasného **technického stavu**:

Technický stav stavebných pamiatok / Rok	2015 ¹⁹	2016 ²⁰
Dobrý, uspokojivý (%)	72,8	72,4

3. Financovanie

Podpora zo štátneho rozpočtu vlastníkom alebo držiteľom kultúrnych pamiatok (§ 29 ods. 3 ZP).

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
V eurách	650 000	650 000	700 000	738 000	736 000

¹⁸ Národný register kultúrnych pamiatok. Dostupné na internete: <https://register.muinas.ee/public.php?lang=en>, [cit. 14.6.2019].

¹⁹ Dôvodová správa k štátnemu rozpočtu 2017.

²⁰ Dôvodová správa k štátnemu rozpočtu 2018.

Špecifické alokácie pre cirkvi zo štátneho rozpočtu:

Roky	2004 – 2013	2014 – 2018
V eurách	9 230 000	3 610 000

Existujú aj iné programy štátneho financovania (napríklad regionálne programy), ktoré sa môžu použiť na obnovu kultúrnych pamiatok.

Program Finančný mechanizmus EHP 2009 – 2014, Program „Školy v historických budovách – ochrana prostredníctvom používania“ (Manor Schools – Preservation through Use):

<https://www.kul.ee/en/activities/heritage-conservation/eea-grants-programme>

Roky	2009 – 2014
V eurách	4 510 000

V priebehu rokov sa využívali na financovanie obnovy kultúrnych pamiatok Štrukturálne fondy Európskej únie.

Osobitné príspevky pre cirkvi z rozpočtu mesta Tallinn:

Roky	2000 – 2010	2016 – 2018	2019
V eurách	6 500 000	1 426 976	900 000

Príspevok na reštaurovanie z rozpočtu mesta Tallinn majiteľom alebo vlastníkom kultúrnych pamiatok:

Rok	2016	2017	2018	2019
V eurách	80 000	80 000	200 000	225 000

Štatistické údaje o inom miestnom financovaní nie sú k dispozícii.

4. V § 29 HCA sa ustanovuje, že vlastník alebo držiteľ je oprávnený získať **bezplatne vedecké alebo iné informácie týkajúce sa pamiatky a konzultácie o údržbe a využívaní pamiatky** z alebo prostredníctvom Národného pamiatkového úradu. Okrem toho majiteľ alebo vlastník pamiatky môže požiadať o podporu zo štátneho rozpočtu alebo vidieckej obce alebo mestského rozpočtu na zachovanie pamiatky, ochranu alebo obnovu pamiatky alebo vytvorenie optimálnych podmienok na jej zachovanie. Napríklad v Tallinne je maximálna výška príspevku na obnovu na žiadateľa 20 000 EUR. Celková priemerná podpora zo štátneho rozpočtu je 9 000 EUR na žiadateľa, v tomto roku bola najvyššia podpora na žiadateľa 40 000 EUR. Keďže suma pridelená zo štátneho rozpočtu je obmedzená, štát nemôže finančne podporovať všetky projekty (podporuje sa približne 90 projektov obnovy ročne). Podporené projekty sa vyberajú na základe transparentného systému hodnotenia.

FÍNSKO

1. Systém kategorizácie a príslušná legislatíva²¹

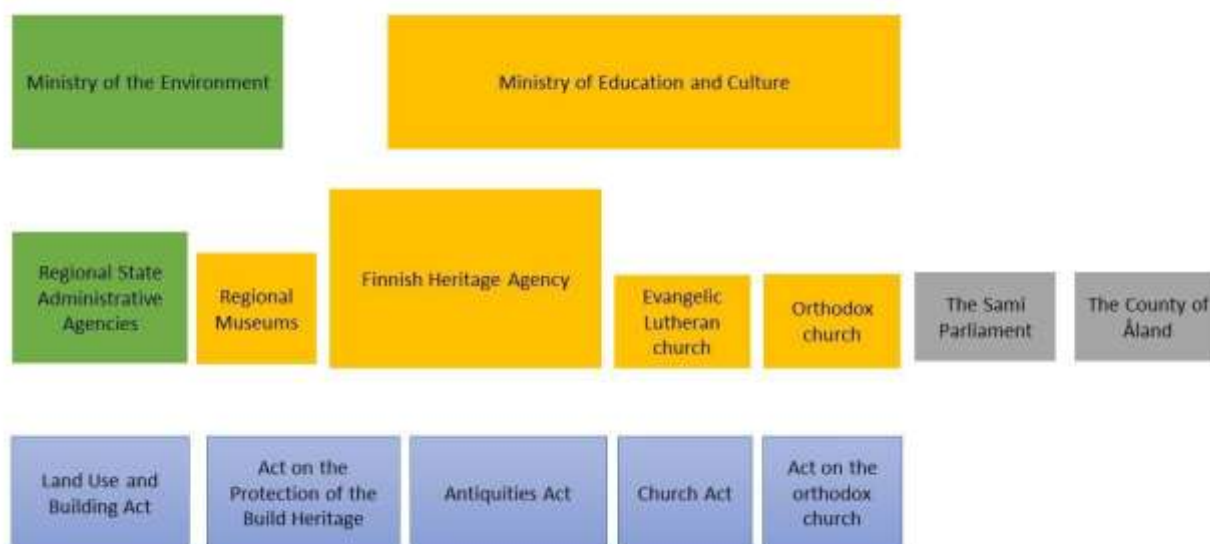
- Zákon o územnom plánovaní a stavebníctve (č. 132/1999) je najdôležitejším a najpoužívanejším nástrojom ochrany.
- Zákon o ochrane stavebného dedičstva (č. 498/2010): chráni budovy alebo lokality, ktoré môžu obsahovať niekoľko budov, stavieb a zastavaných plôch.
- Podľa cirkevného zákona (č. 1054/1993) sú **všetky chrámy postavené pred rokom 1917 automaticky chránené**. Okrem toho bolo chránených 44 mladších kostolov.
- Zákon o pravoslávnej cirkvi (č. 985/2006) sa týka aj pamiatok pravoslávnych cirkví.
- Osobitný zákon o štátnych pamiatkach (vyhláška o štátnych budovách). Tieto ochranné rozhodnutia sa postupne transformujú podľa zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- Staroveké pamiatky sú chránené zákonom o pamiatkach (č. 295/63).

V rámci kultúrneho prostredia a národných usmernení o využívaní pôdy existujú tri národné zoznamy:

- 1) Inventár kultúrnych pamiatok národného významu (RKY 2009), www.rky.fi.
- 2) Inventár prírodných pamiatok národného významu, ktorý sa v súčasnosti reviduje.
- 3) Zoznam archeologických nálezísk národného významu sa práve začal vytvárať a dokončí sa v najbližších rokoch.

Tieto súpisy sa zohľadňujú pri zostavovaní plánov rozvoja.

Inštitucionálny rámec

²¹ Všeobecné informácie o právnych predpisoch (v angličtine) dostupné na internete: http://www.ym.fi/en-US/Land_use_and_building/Legislation_and_instructions/Legislation_on_building_and_landscape_protection

Ministerstvo školstva a kultúry

Ministerstvo je zodpovedné za záležitosti týkajúce sa múzeí a kultúrneho dedičstva v ústrednej štátnej správe.²²

Agentúra pre fínske dedičstvo

Agentúra (The Finnish Heritage Agency)²³ je spolu s ďalšími orgánmi a múzejnou starostlivosťou zodpovedná za ochranu životného prostredia s kultúrnou historickou hodnotou, dedičstva archeologickej kultúry a architektonického dedičstva a iných kultúrnych hodnôt. Sumarizuje a prezentuje kultúrnu historickú národnú zbierku, študuje materiálne kultúrne dedičstvo a podporuje a rozvíja múzejníctvo na národnej úrovni. Fínska agentúra pre dedičstvo poskytuje možnosti rozvoja pre všetkých občanov. Pôsobí pod ministerstvom školstva a kultúry.

S agentúrou v otázkach týkajúcich sa kultúrneho prostredia a architektonického dedičstva úzko spolupracuje fínske ministerstvo životného prostredia a krajské úrady životného prostredia. Agentúra má tiež osobitnú zodpovednosť za správu archeologických nálezísk vrátane podmorského dedičstva.

Regionálne múzeá

Na základe dohody s Agentúrou pre fínske dedičstvo dohliadajú regionálne múzeá aj na kultúrne dedičstvo a ochranu životného prostredia. Obce spravujú 22 regionálnych múzeí. Revidovaný zákon o múzeách, ktorý obsahuje nové ustanovenia o úlohách týkajúcich sa ochrany kultúrneho prostredia regionálnych múzeí, nadobudne účinnosť 1. januára 2020.²⁴

Ministerstvo životného prostredia

Ministerstvo pripravuje legislatívu, politiku a programy týkajúce sa kultúrneho prostredia a kultúrneho dedičstva Fínska a je tiež zodpovedné za monitorovanie stavu kultúrneho prostredia a za podporu správy pamiatok a krajiny. Ministerstvo má kľúčovú úlohu pri schvaľovaní rozhodnutí o ochrane podľa zákona o ochrane pamiatkového fondu a pri schvaľovaní územných plánov. Ministerstvo dohliada na územné plánovanie.²⁵

Regionálna úroveň

Na regionálnej úrovni sú za dohľad nad územným plánovaním zodpovedné regionálne centrá. Zastupujú aj vládu na regionálnej úrovni, ktorá rozhoduje o ochrane podľa zákona o ochrane pamiatkového fondu.²⁶

²² Dostupné na internete: <https://minedu.fi/en/frontpage>, [cit. 14.6.2019].

²³ Dostupné na internete: <https://www.museovirasto.fi/en/>, [cit. 14.6.2019].

²⁴ Dostupné na internete: <https://www.museovirasto.fi/en/cultural-environment/duties-and-cooperation-of-cultural-environment-services-department>, [cit. 14.6.2019].

²⁵ Dostupné na internete: <http://www.ym.fi/en-US>, [cit. 14.6.2019].

²⁶ Dostupné na internete: <https://www.avi.fi/en/web/avi-en/#.VRuhxE39IYV>, [cit. 14.6.2019].

2. Evidencia

Fínska legislatíva pokrýva širokú škálu lokalít a stavieb od archeologických nálezísk a pamiatok až po súčasné prostredie.

Príslušná legislatíva o využívaní a budovaní prírody pozná tri úrovne: **štátny, regionálny a miestny význam**. Využíva sa v súčasnom hierarchickom systéme územného plánovania. Súpis vybudovaných pamiatok kultúrneho dedičstva, krajiny a archeologické náleziská národného významu (definované v najbližších rokoch) určujú národnú úroveň územného plánovania. Zákon o ochrane stavebného dedičstva tieto úrovne uznáva aj ako predpoklad ochrany.

Neexistujú spoločné hodnotové skupiny pre všetky druhy pamiatok alebo pamiatkovo chránených lokalít. Zákon o ochrane pamiatkového fondu obsahuje šesť hodnotiacich kritérií, ako sú:

jedinečnosť/vzácnosť; historická typickosť pre určitý región; reprezentatívnosť pre určitý región alebo obdobie; pravosť/autentickosť; svedectvo, ktoré má význam pre historickú udalosť alebo jav; historické udalosti.

- Zákon o územnom plánovaní a stavebníctve (č. 132/1999): počet chránených objektov nie je v súčasnosti k dispozícii, pretože informácie sú zahrnuté v miestnych a regionálnych plánoch a momentálne nie sú dostupné v žiadnom národnom registri alebo digitálnej službe. **Počítajú sa však v tisícoch.**
- Zákon o ochrane pamiatkového fondu (č. 498/2010): niečo vyše 300 pamiatkovo chránených budov alebo pamiatok, ktoré môžu obsahovať niekoľko budov, stavieb a zastavaných plôch.
- Vyhláška o štátnych budovách: chránených je približne 200 lokalít. Obsahujú zhruba 800 budov a stavieb. Počet sa znižuje, keďže rozhodnutia o ochrane sa postupne transformujú podľa zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- Staroveké pamiatky sú chránené zákonom o pamiatkach (č. 295/63). Sú uvedené v zozname *Ancient Relicts Register*, ktorý v súčasnosti obsahuje 32 424 stránok na www.kyppi.fi.
- Rôzne ochranné nástroje sa do určitej miery prekrývajú, čo sťažuje poskytnutie presných čísel.

3. Financovanie

Okrem vlastných zdrojov sú pre vlastníkov kultúrneho dedičstva k dispozícii štátne dotácie. Agentúra pre fínske dedičstvo a centrá pre hospodársky rozvoj, dopravu a životné prostredie poskytujú ročne viac ako 2 000 000 EUR na podporu zachovania kultúrnych hodnôt krajiny ako súčasti národného kultúrneho dedičstva a tradičných metód renovácie.

Štátne dotácie pridelené Agentúrou pre fínske dedičstvo:

Obnova chránených budov, kultúrneho prostredia a starovekých pamiatok			Obnova chránených budov, kultúrneho prostredia a starovekých pamiatok		
Rok	Požadované €	Alokované €	Rok	Požadované, počet	Alokované, počet
2009	12 293 702,00	2 161 245,00 €	2009	503	233
2010	10 122 744,00 €	1 390 961,00 €	2011	445	168
2011	9 274 173,00 €	1 523 593,00 €	2012	455	196
2012	9 779 822,00 €	1 561 000,00 €	2013	486	220
2013	9 939 227,52 €	1 828 025,95 €	2014	461	228
2014	10 234 036,00 €	1 606 500,00 €	2016	455	197
2015	13 078 792,00 €	1 606 000,00 €	2017	458	227
2016	10 099 594,52 €	1 606 000,00 €	2018	432	197
2017	8 368 000,00 €	1 606 000,00 €		4564	2058
2018	12 123 834,00 €	1 600 374,00 €			

4. Odškodnenie vlastníkov

Neexistuje žiadne explicitné zákonné právo na finančnú, daňovú alebo inú náhradu nákladov súvisiacich s ochranou. Majiteľ kultúrneho dedičstva môže požiadať iba o štátne dotácie (opísané vyššie).

Zákon o ochrane pamiatkového fondu (č. 498/2010) – neoficiálny preklad

„Hlava 3

Štátna kompenzácia

§ 13

...

Ak vlastník musí prijať osobitné opatrenia na zachovanie kultúrnej a historickej hodnoty budovy v dôsledku predpisov o ochrane, náklady na túto činnosť sa musia kompenzovať štátnymi zdrojmi ... “.

FRANCÚZSKO

1. Kategorizácia

Existujú dve úrovne ochrany historických pamiatok: zápis ako historické pamiatky, hnutel'né a nehnuteľné, **regionálneho významu („registrované“** pamiatky) a klasifikácia ako historické pamiatky **národného významu („klasifikované“** pamiatky).

2. Evidencia

a) úroveň ochrany

Vo Francúzsku je chránených **45 000 budov ako historické pamiatky**, a to 15 000 klasifikovaných a 30 000 registrovaných (údaje za rok 2017).

b) aktuálny stavebno-technický stav

Štatistiky nie sú k dispozícii.

c) formy vlastníctva

Zhruba 49 % historických pamiatok sú súkromné objekty. Ostatné sú rozdelené medzi štát a miestne orgány.

3. Financovanie

Celková suma vynaložená na údržbu a obnovu historických pamiatok predstavovala v roku 2018 okolo **400 000 000 EUR**, čo zodpovedá len niečo málo cez 0,001 % štátneho rozpočtu.

Z tejto sumy bolo:

- 25 miliónov eur na veľké projekty obnovy (Château de Versailles, Grand Palais ...);
- 26 miliónov na údržbu pamiatok patriacich štátu;
- 22 miliónov dotácií miestnym orgánom alebo jednotlivcom na zachovanie historických pamiatok;
- 111 miliónov na obnovu pamiatok patriacich štátu;
- 26 miliónov na pamiatky nachádzajúce sa v parížskom regióne, riadenie projektov zabezpečuje vyhradený operátor (OPPIC);
- 47 mil. EUR na financovanie renovačných činností, ktoré uskutočňujú regióny;
- 139 miliónov investičných grantov pre miestne samosprávy a súkromných vlastníkov na obnovu, ktorú vykonávajú sami.

4. Odškodnenie vlastníkov

Obnovu súkromných historických pamiatok môže štát podporiť štátnou dotáciou do výšky 5 % až 40 %, respektíve od 10 % do 50 % pre pamiatky uvedené v zozname.

Pokiaľ ide o dane, pozemkové poplatky, poistenie, úroky z úverov atď., ktoré sa týkajú chránených strán, sú odpočítateľné vo výške 50 % zdaniteľného príjmu, resp. až do výšky 100 %, keď je pamätník prístupný verejnosti.

Okrem toho historické pamiatky môžu byť oslobodené od dedičskej alebo darovacej dane, ale táto výnimka je podmienená podpisom dohody s ministrami kultúry a financií, vrátane záväzku zachovania a otvorenosti verejnosti.

Okrem toho zákon „Monuments Historiques 2019“ umožňuje nadobúdateľom majetku, ktorý vyžaduje rozsiahle rekonštrukčné práce, odpočítať príjmy z majetku bez akéhokoľvek obmedzenia nákladov na obnovu a údržbu nehnuteľnosti, ako aj úrokov z úverov súvisiacich s akvizíciou. Vytvorený deficit je odpočítateľný z celkových príjmov bez akéhokoľvek stropu.²⁷

²⁷ Pracovný preklad z francúzštiny.

HOLANDSKO

1. Typ pamiatky okrem iného určuje, aké práva a povinnosti má vlastník, ale aj to, aké sú možnosti financovania ich údržby, obnovy alebo renovácie. V Holandsku sú štyri kategórie chránených historických budov alebo stavieb²⁸:

- Národné pamiatkovo chránené budovy
- Provinčné pamiatkovo chránené budovy
- Mestské pamiatkové objekty
- Mestská pamiatková rezervácia.

Národné pamiatkovo chránené budovy

Národné pamiatkovo chránené budovy sú budovy alebo stavby, ktoré majú národný význam. Napríklad vďaka ich architektonickej alebo historickej hodnote pre štát. V Holandsku je takmer 62 000 takýchto budov. Najväčšiu skupinu tvoria obydlia a domy. Presné aktuálne číslo je možné nájsť na webe: <https://erfgoedmonitor.nl/en>.

Na akúkoľvek prácu vykonávanú na národnej budove alebo stavbe uvedenej v zozname sa zvyčajne vyžaduje osobitné povolenie, aby sa zabezpečilo zachovanie jej charakteru. Existujú aj finančné podpory pre vlastníkov národných pamiatkovo chránených budov, a to vo forme **dotácií** alebo **pôžičiek s nízkymi úrokovými sadzbami**.

Provinčné pamiatkovo chránené budovy

Provincie Drenthe a Noord-Holland určili niektoré budovy za provinčné pamiatkovo chránené budovy (<https://www.provincialemonumentendrenthe.nl/>).

Mestské pamiatkové objekty

Niektoré budovy alebo stavby majú osobitný význam pre obec, mesto alebo región. V tomto prípade ich môže obec určiť ako mestský pamiatkový objekt. Je na jednotlivých mestách, aby rozhodli, aké predpisy sa na takéto budovy alebo stavby vzťahujú.

Mestská pamiatková rezervácia

Mestská pamiatková rezervácia je chránená mestská alebo vidiecka oblasť so zvláštnym architektonickým alebo kultúrne-historickým významom. V Holandsku existuje približne 400 mestských pamiatkových území. Mestská pamiatková rezervácia vždy obsahuje národné pamiatkovo chránené budovy, avšak chránené tu nie sú všetky budovy.

²⁸ Viac informácií (v holandčine) dostupných na internete: <https://monumenten.nl>, [cit. 14.6.2019].

2. Všetky národné pamiatkovo chránené budovy sú uvedené v *Zozname registrovaných budov*. Tento zoznam spravuje **Holandská agentúra pre kultúrne dedičstvo**. Zoznam obsahuje názov budovy alebo stavby, pridelené číslo a krátky popis. Zoznam obsahuje aj fotografie, pôdorysy a iný obrazový materiál pre niektoré z uvedených stavieb. Zoznam dostupný na webe agentúry <https://cultureelerfgoed.nl>.

K mestským a provinčným pamiatkovým objektom neexistujú žiadne štatistiky.

Koncom decembra 2018 sa v Holandsku nachádzalo celkovo **61 908** národných pamiatkovo chránených budov, z ktorých väčšina je v provinciách Noord-Holland (14 031) a Zuid-Holland (9 154).

Počet národných pamiatkovo chránených budov podľa štatistiky v roku 2018	
	Počet budov k 31. decembru 2018
Obydlia	36,252
Hospodárske budovy	7,481
Jednotlivé štruktúry	5,766
Cirkevné budovy	4,373
Verejné budovy	2,086
Opevnenia	1,920
Veterné mlyny	1,274
Cesty a vodné cesty	1,068
Hrady	1,017
Charitatívne inštitúcie	458
Pohostinstvá	213
Celkovo	61,908

Zdroj: Holandská agentúra pre kultúrne dedičstvo – Zoznam chránených budov

3. V roku 2018 boli vyčlenené extra finančné prostriedky na uchovanie historických budov a pamiatok. Ministerstvo školstva, kultúry a vedy v roku 2018 vyčlenilo ďalších 34 miliónov EUR na obnovu 29 pamiatok (pozri mapku), a to:

- (veľkých) národných budov
- veterných mlynov (vrátane väčšej údržby)
- pohyblivého dedičstvo (historické dopravné prostriedky).

Peniaze boli pridelené na 27 projektov²⁹. Projekty dostali prostriedky na pokrytie 70 % celkových nákladov na obnovu, ak spĺňali určité kritériá. Zvyšných 30 % zaplatil majiteľ.

²⁹ Dostupné na internete:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/erfgoed/documenten/publicaties/2018/06/12/restauratieprojecten-2018>, [cit. 14.6.2019].

Podrobnejšie štatistiky nie sú k dispozícii. Nie je možné uviesť investíciu na obyvateľa, pretože časť finančných prostriedkov pochádza od obce, provincie a v niektorých prípadoch dokonca od štátu. Stránka poskytuje prehľad o tom, kto investoval do obnovy uvedenej budovy:

http://www.zaans-industrieel-erfgoed.nl/pages_3/adelaar_projectnota.pdf

Publikácia Ecorys tiež mapuje niektoré finančné informácie (pozri tabuľku 3.3)

https://www.restauratiefonds.nl/files/over_ons/evaluatie rapport_restauratiefondsplus-hypotheek_0.pdf

4. V prípade národnej pamiatkovo chránenej budovy, ktorá nie je primárne určená na bývanie (napr. kostol, veterný mlyn alebo továreň), sa na plánovanú pravidelnú údržbu môže poskytnúť dotácia vlády na údržbu (tzv. Subvenčná schéma pre údržbu pamiatkovo chránených objektov; Subsidieregeling instandhouding monumenten). Od roku 2019 nesmú dotácie na všetky kategórie a vlastníkov prekročiť 60 % oprávnených nákladov.

Holandská agentúra pre kultúrne dedičstvo vytvorila systém dotácií na podporu prestavby. Majitelia môžu požiadať o dotáciu na štúdiu jej uskutočniteľnosti. Existuje aj dotácia na vytvorenie systému budovy odolnej voči poveternostným vplyvom počas fázy plánovania.

CHORVÁTSKO

1. Chorvátska republika kultúrny majetok kategorizuje. V oblasti kultúrneho dedičstva vykonáva ministerstvo kultúry administratívne a iné úlohy súvisiace s výskumom, štúdiom, monitorovaním, zaznamenávaním, dokumentovaním a propagáciou kultúrneho dedičstva; ďalej vykonáva centrálné informačné a dokumentačné služby; určuje vlastnosti chránených kultúrnych pamiatok, na základe ktorých sa stanovujú referenčné kritériá na určenie programu verejných potrieb v kultúre. Právomoc vykonávať tieto činnosti je rozdelená regionálne – existuje 19 krajských pamiatkových ústavov a Mestský ústav na ochranu kultúrnych pamiatok a prírody Mesta Záhreb.

Táto politika sa vykonáva na základe zákona o ochrane a zachovaní kultúrneho dedičstva, podľa ktorého sa kultúrne dedičstvo člení na **nehnutel'né, hnutel'né a nehmotné kultúrne dedičstvo**. Nehnuteľným kultúrnym dedičstvom sú jednotlivé budovy a / alebo komplexy budov, kultúrne a historické pamiatky a krajina.

Rozhodnutie o identifikácii vlastností kultúrneho majetku vydáva ministerstvo kultúry na základe rozhodnutia príslušnej odbornej komisie. Vlastnosti **preventívne** chráneného kultúrneho dedičstva sa identifikujú na základe rozhodnutia o preventívnej ochrane prijatého príslušným odborom ochrany pamiatok. Preventívna ochrana je dočasná a trvá najviac štyri roky, s výnimkou archeologických nálezísk, kde je toto obdobie šesť mesiacov.

Kultúrne dedičstvo je zapísané v **Registri kultúrneho majetku Chorvátskej republiky** (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske; ďalej register), t. j. vo verejnej knihe vo forme informačného systému vedeného ministerstvom kultúry, ktorý je dostupný na internetovej adrese: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

Register obsahuje tri zoznamy:

- Zoznam chráneného kultúrneho majetku (Z),
- Zoznam kultúrnych hodnôt národného významu (N)
- Zoznam preventívne chráneného majetku (P).

A. Kultúrne hodnoty národného významu

Jednotlivé objekty kultúrneho dedičstva, ktorým sa po procese hodnotenia priznáva najvyšší národný význam, a to rozhodnutím odbornej komisie pre identifikáciu vlastností kultúrnej pamiatky, sú zahrnuté v osobitnej časti registra v zozname majetku národného významu.

B. Majetok miestneho významu

Objekty kultúrneho dedičstva, ktoré nie sú právne chránené, môžu byť vyhlásené za chránený majetok miestneho významu zastupiteľským orgánom kraja, mesta alebo obce v súlade s článkom 17 zákona, ktorý zahŕňa aj finančnú zodpovednosť za stav takéhoto majetku. Riaditeľstvo pre ochranu kultúrneho dedičstva³⁰ vedie evidenciu majetku miestneho významu.

³⁰ Directorate for the Protection of Cultural Heritage: Dostupné na internete: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4607>, [cit. 14.6.2019].

2. Evidencia / rozdelenie

Register sa neustále mení a denne sa dopĺňa na základe nových postupov identifikácie vlastností kultúrneho majetku, revízie rozhodnutí o ochrane kultúrneho dedičstva, výmazu z registra z dôvodu straty majetku alebo vlastnosti kultúrneho majetku; zaznamenávajú sa tiež zmeny ďalších dôležitých informácií o majetku.

K 7. marcu 2019 bolo do registra zapísaných spolu **9531 objektov kultúrnej hodnoty**:

Z toho nehnuteľné kultúrne dedičstvo:

- Individuálny kultúrny majetok – 6269
- Kultúrne a historické jednotky – 597
- Krajina – príroda – 14

Momentálne nie je možné získať aktuálne informácie z registra o stavebno-technickej situácii a forme vlastníctva. Ministerstvo kultúry však zriaďuje nový informačný systém kultúrnych hodnôt s údajmi, ktoré bude možné vyhľadávať podľa príslušných parametrov.

3. Financovanie

Financovanie ochrany kultúrneho majetku a programov ochrany prírody, ako aj dozor nad ochranou týchto programov sa vykonáva v súlade s pravidlami výkonu profesií a miestnou príslušnosťou.

Zdroje financovania môžu byť viaceré a okrem spolufinancovania zo štátneho rozpočtu je možné aj spolufinancovanie z iných zdrojov na regionálnej, miestnej úrovni alebo napríklad na úrovni darcov.

Ministerstvo kultúry raz ročne vydáva výzvu na programy spolufinancovania potrieb verejnosti v oblasti kultúry, ktoré finančne pomáhajú pri uchovávaní kultúrnych hodnôt, vrátane vypracovania dokumentácie návrhu ochrany a reštaurovania či požadovanej technickej dokumentácie (aktuálny stavový záznam, hlavný a realizačný projekt, ochranný výskum a všetku potrebnú dokumentáciu v závislosti od typu kultúrneho majetku).

Zo štátneho rozpočtu sa ročne vyčleňuje viac ako 120 000 000,00 HRK (**16 179 000 EUR**) na programy ochrany a zachovania nehnuteľného, hnutel'ného a nehmotného kultúrneho majetku a archeologického dedičstva, z toho viac ako 90 000 000,00 HRK (12 134 000 EUR) na nehnuteľnosti a 10 000 000,00 HRK (1 348 000 EUR) na archeologické dedičstvo.

Kritériá sú dostupné na internetovej stránke ministerstva kultúry a pre nehnuteľné kultúrne dedičstvo sa hodnotenie odôvodnenia financovania programu prijíma podľa týchto kritérií:

- 1) programy, pre ktoré sa vyžaduje vypracovanie dokumentácie (štúdia ochrany s pokynmi na rekonštrukciu a prezentáciu kultúrnych hodnôt, momentálny stav architektonického stavu, hlavný a realizačný projekt);
- 2) programy ochrany a uchovávania, na ktoré je pripravená projektová dokumentácia na vykonanie prác;

- 3) programy, na ktoré sa požaduje vypracovanie dokumentácie pre projekty, ktoré budú financované v rámci programov územnej spolupráce (cezhraničnej, nadnárodnej) a operačného programu Konkurencieschopnosť a súdržnosť 2014 – 2020;
- 4) programy prípravy dokumentov, ktoré predchádzali ochranárskym a reštaurátorským prácam;
- 5) programy s vysokou úrovňou fyzickej zraniteľnosti kultúrnych hodnôt (najmä urgentné intervencie);
- 6) programy na ochranu a zachovanie kultúrnych hodnôt vo vlastníctve Chorvátskej republiky;
- 7) viacročné programy – sledovanie činností, ktoré sú v konečnej fáze, bez ohľadu na stupeň zraniteľnosti, a programy, ktoré boli úspešne vykonané v predchádzajúcom období;
- 8) poskytnuté spolufinancovanie; mali by sa poskytnúť doklady o spolufinancovaní (napr. vyhlásenie, rozhodnutie atď.), najmä ak finančné prostriedky prevyšujú sumy požadované od ministerstva kultúry;
- 9) programy ochrany a zachovania kultúrnych hodnôt v oblastiach osobitného štátneho záujmu;
- 10) programy týkajúce sa kultúrnych hodnôt s vysokým odborným, vedeckým a národným významom;
- 11) programy ochrany a uchovávania vrátane opatrení energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie.

Podľa zákona o ochrane a zachovaní kultúrneho dedičstva môže miestna samospráva prostredníctvom rozhodnutia stanoviť výšku pamiatkovej anuity pre fyzické a právnické osoby, ktoré vykonávajú ekonomickú činnosť v rámci nehnuteľného kultúrneho majetku alebo v oblasti chránenej kultúrnej a historickej jednotky. 60 % pamiatkovej anuity sa vypláca v prospech mesta alebo obce, v ktorej sa anuita vybrala, a 40 % sa platí do štátneho rozpočtu. Prostriedky na pamiatkovú anuitu sú určené výlučne na ochranu a zachovanie kultúrnych hodnôt.

LITVA

Podľa litovskej ústavy štát podporuje kultúru a vedu a je zodpovedný za ochranu historických a umeleckých pamiatok Litvy, ako aj iných kultúrnych pamiatok a majetku.

Príslušná legislatíva Litvy rozlišuje medzi **nehnutel'ným a hnutel'ným kultúrnym dedičstvom**. Ochrana nehnuteľného kultúrneho dedičstva je zaručená *zákonom o ochrane nehnuteľného kultúrneho dedičstva* (ďalej len „zákon“)³¹, ktorý zahŕňa výpočet, vyhlasovanie chránených objektov, ochranu – údržbu a využívanie, poznanie a pod.

Nehnuteľný a hnutel'ný kultúrny majetok sa zapisuje do **Registra kultúrneho majetku**, ktorý je štátnym registrom.

Za zabezpečenie ochrany hnutel'ného kultúrneho majetku sú zodpovedné tieto subjekty:

- Ministerstvo kultúry: minister kultúry organizuje štátnu správu na ochranu nehnuteľného kultúrneho dedičstva a zodpovedá za ňu.
- Odbor kultúrneho dedičstva pod ministerstvom kultúry plní osobitné funkcie štátnej správy ochrany nehnuteľného kultúrneho dedičstva. Zodpovedá za účtovníctvo, správu a kontrolu dedičstva ako aj územné členenie.
- **Národná komisia pre kultúrne dedičstvo** je odborným útvarom a poradcom parlamentu, prezidenta a vlády, pokiaľ ide o otázky národnej politiky v oblasti ochrany nehnuteľného kultúrneho dedičstva.
- Obce: odbory ochrany pamiatkového fondu obce vykonávajú určité funkcie na ochranu nehnuteľného kultúrneho dedičstva ustanovené zákonom; vydávajú aj súbory podmienok na navrhovanie chránených objektov a objektov na území chránených objektov, ako aj na chránených územiach, organizujú schvaľovanie projektovej dokumentácie pre vyššie uvedené stavby, ako aj udeľovanie povolení na výstavbu, rekonštrukciu, opravu alebo demoláciu uvedených stavieb v súlade s postupom ustanoveným právnymi aktmi Litvy.

1. Klasifikácia

Objektom nehnuteľného kultúrneho dedičstva zapísaného do Registra kultúrneho majetku, ktorého zachovanie má všeobecný význam, je garantovaná štátna ochrana. Vzhľadom na ich význam na národnej úrovni boli niektoré objekty štátom chráneného kultúrneho dedičstva vyhlásené za kultúrne pamiatky rozhodnutím vlády; z nich najvýznamnejšie sú zaradené do **Zoznamu historických, archeologických a kultúrnych objektov štátneho významu**.

Ku koncu roka 2014 bolo zaregistrovaných

- **16 191 nehnuteľných objektov** kultúrneho dedičstva,
 - 6 660 (37 % z nich) chránených štátom,
 - 1 109 objektov vyhlásených za kultúrne pamiatky,

³¹ Dostupné na internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?ifwid=nz8qn8hu2&documentId=09dce1b073ab11e494a19da07b82f985&category=TAD>, [cit. 14.6.2019].

- 17 objektov v zozname historických, archeologických a kultúrnych objektov štátneho významu.

Podľa zákona sú objekty kultúrneho dedičstva rozdelené taktiež podľa úrovne významu (národný, regionálny a miestny), ako aj povahy alebo kombinácie hodnotných prvkov (archeologické, podvodné, mytologické, etno-kultúrne, architektonické, urbanistické, zeleň, inžinierske, historické, pamätné, umelecké, sakrálne, kultúrne prejavy) a materiály používané pri výrobe (stavebníctve).

Litovské mestské a architektonické dedičstvo možno rozdeliť do niekoľkých skupín:

- historické mestské lokality,
- etnografické dediny,
- obranné štruktúry,
- sakrálne stavby,
- multifunkčné mestské budovy,
- panstvá a krajinná architektúra (parky a záhrady).

Podľa čl. 3 zákona sa nehnuteľné kultúrne dedičstvo klasifikuje podľa:

- a) charakteru – povahy cenných vlastností, ktoré určujú ich význam;
- b) štruktúry:
 - 1) individuálny objekt – lokácia, stavba alebo iná nehnuteľnosť, ktorá má hodnotné vlastnosti;
 - 2) komplexný objekt – skupina objektov kultúrneho dedičstva, ktorá je významná vo svojej celistvosti;
 - 3) miesto.

Podľa povahy hodnotných vlastností alebo ich kombinácie, nehnuteľným kultúrnym dedičstvom môže byť:

1. archeologické – miesta minulých hospodárskych alebo obranných činností, obytné, pohrebné alebo kultové miesta, ich komplexy alebo lokality, ktoré sú jediným alebo jedným z hlavných zdrojov vedeckých údajov, na ktorých sa nachádza archeologický výskum a nálezy;
2. pod vodou – archeologické objekty, lokality a objekty nehnuteľného alebo hnuteľného majetku, ktoré sa považujú za významné a ktoré sú úplne alebo čiastočne pod vodou, kde jediným alebo jedným z hlavných zdrojov vedeckých údajov o nich je výskum pod vodou a tamojšie nálezy;
3. mytologické – objekty starovekého kultu alebo inej ľudskej činnosti, ktoré boli uznané ako významné a odzrkadľujú sa vo folklóre;
4. etno-kultúrne – významné štruktúry, ich komplexy, lokality alebo miesta, ktoré odhaľujú jedinečnosť etnickej kultúry;
5. architektonické – významné architektonické štruktúry ich časti, príslušenstvo a celková architektonická kompozícia takýchto štruktúr a / alebo komplexov miest, zoskupení a lokalít;
6. mestské – historické časti veľkomiest, miest a podobných lokalít a lokalít uznaných za významné;
7. zelené plochy – objekty kultúrneho dedičstva – historické zelené plochy uznané za významné (parky, záhrady a iné historické zelené plochy);

8. inžinierske – významné inžinierske technické stavby a ich komplexy, ako aj priemyselné alebo technologické zariadenia;
9. historické – významné objekty alebo miesta, súvisiace s dôležitými udalosťami alebo osobami verejnej, kultúrnej a štátnej histórie alebo známe z literatúry alebo iných umeleckých diel;
10. pamätník – objekty, ktorých cieľom je pripomenúť si významné udalosti alebo osoby kultúrnej a štátnej histórie;
11. umelecké – diela monumentálnych umení, miniatúrne kaplnky, pilierové kríže, zastrešené pilierové kríže, pamätné kríže, pamätné štruktúry a iné umelecké diela uznané ako významné a priamo súvisiace s územím, ktoré je využívané a potrebné na ich využívanie;
12. sakrálné – objekty, miesta, ich komplexy a miesta významné pre náboženské spoločenstvá, spoločnosti a centrá;
13. kultúrne prejavy – výsledky netradičných tvorivých činností jednotlivca alebo skupiny jednotlivcov uznaných za významné.

Podľa údajov z roku 2012 bolo v Registri kultúrneho majetku zaznamenaných 311 sakrálnych objektov kultúrneho dedičstva rôznych náboženských hodnôt, 554 kaštieľov, z ktorých 109 bolo chránených štátom a 26 bolo vyhlásených za kultúrne pamiatky. 61 panstiev je vo vlastníctve štátu alebo obce, 299 súkromnými osobami a 194 zmiešaných. V roku 2009 bolo 980 drevených stavieb zaradených medzi objekty etno-kultúrneho nehnuteľného kultúrneho dedičstva.

2. Evidencia

Podľa čl. 8 zákona sa objekty nehnuteľných kultúrnych pamiatok zaraďujú do súpisov, vytvárajú sa konkrétne položky nehnuteľného kultúrneho majetku a registrujú sa. Inventarizačné údaje sa pravidelne aktualizujú, zhromažďujú a systematizujú.

Význam nehnuteľného kultúrneho majetku a cenné vlastnosti objektov alebo miest kultúrneho dedičstva určujú a hranice území vymedzujú hodnotiace rady nehnuteľného kultúrneho dedičstva, ktoré tvoria Odbor kultúrneho dedičstva a obce (hodnotiace rady). Hodnotiace rady tvorené obcou alebo viacerými obcami rozhodujú o.i. o určení hodnotných nehnuteľností a úrovni miestneho významu nehnuteľného kultúrneho dedičstva nachádzajúceho sa na území obce.

3. Financovanie

Rôzne programy a projekty sa financujú z rôznych zdrojov, neexistuje žiadna metóda ani systém pridelovania finančných prostriedkov.

Podľa čl. 27 zákona, štátne programy na výpočet, správu dedičstva a kontrolu nehnuteľného kultúrneho dedičstva sa financujú zo štátneho rozpočtu.

Postup pridelovania miestnych fondov na činnosti údržby stanovujú obecné zastupiteľstvá.

Napríklad podľa dostupných údajov za rok 2014 bolo zachovanie nehnuteľného kultúrneho dedičstva financované zo štátneho rozpočtu (**3 556 000 EUR** prostredníctvom Odboru kultúrneho dedičstva), rozpočtov obcí, štrukturálnych fondov Európskej únie (17 254 000 EUR), fondov Európskeho hospodárskeho priestoru (3 134 000 EUR) a finančnými prostriedkami Programu rozvoja vidieka (1 126 000 EUR), celkovo **25 071 000 EUR**.

V roku 2014 dosiahla časť prostriedkov ústrednej štátnej správy vyčlenených na nehnuteľný kultúrny majetok 5,5 % celkových výdavkov na kultúru, čo predstavuje 0,07 % HDP.

4. Odškodnenie

Článok 28 zákona stanovuje postup náhrady výdavkov na údržbu súkromného majetku vynaložených na účely pamiatkovej starostlivosti, to znamená, že údržba verejne prístupného objektu kultúrneho dedičstva chráneného štátom sa uhrádza z prostriedkov štátneho rozpočtu určených na údržbu nehnuteľného kultúrneho dedičstva v súlade s postupom a sumou schválenou vládou alebo inštitúciou na to poverenou. Výdavky sa uhrádzajú s prihliadnutím na význam objektu a dôležitosť vykonávania operácií potrebných na ochranu objektu.

Na základe rozhodnutia mestského zastupiteľstva môže obec z prostriedkov svojho rozpočtu uhradiť náklady na údržbu objektu kultúrneho dedičstva, ktorý je chránený, avšak nepatrí do vlastníctva obce, ale nachádza sa na jej území.

Na žiadosť inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za ochranu, sa manažérom chránených stavieb pod ochranou v súlade s postupom ustanoveným ministrom kultúry, uhrádzajú náklady na ochranu.

Náhrada sa vypláca správcovi objektu chráneného kultúrneho dedičstva, kde zavedené alebo sprísnené obmedzenia činnosti zakazujúce predchádzajúce činnosti fakticky znižujú zisk, ktorý správca dosiahol. Postup výpočtu a vyplácania náhrad stanovuje vláda alebo ňou poverená inštitúcia.

Výška odškodnenia sa určuje od prípadu k prípadu.

LOTYŠSKO

V Lotyšsku je zavedený konkrétny systém ochrany kultúrneho dedičstva. Ochranu realizuje **Lotyšská rada národného dedičstva (NHB)**³², ktorá pracuje pod dohľadom ministra kultúry. Na naplnenie svojich funkcií zhromažďuje NHB informácie o objektoch kultúrnej hodnoty, kontroluje kultúrne pamiatky a vyhodnocuje súlad objektov so štatútom kultúrnych pamiatok štátu, regiónu alebo obce. Ochrana a obnova kultúrnych pamiatok je upravená *zákonom o ochrane kultúrnych pamiatok* (prijatý 12. 2. 1992), ktorý je rozpracovaný vo *vládných nariadeniach o registrácii, ochrane, využívaní a reštaurovaní kultúrnych pamiatok a udeľovaní štatútu objektu degradujúceho životné prostredie*. Kategorizácia kultúrnych pamiatok je načrtnutá v paragrafoch 4 až 15. Existuje päť typologických skupín kultúrnych pamiatok:

- archeologické pamiatky,
- architektúra a pamiatky mestskej výstavby,
- pamiatky umenia,
- priemyselné pamiatky,
- pamiatky historických udalostí.

Dňa 30. septembra 1988 bola založená **Štátna inšpekcia na ochranu historického a kultúrneho dedičstva**, v nasledujúcich rokoch premenovaná na Inšpekciu ochrany kultúrneho dedičstva (Inspection for Cultural Heritage Protection). V roku 2018 sa novelizoval *zákon o ochrane kultúrnych pamiatok*, ktorým sa premenovaná Inšpekcia ochrany... na NHB. Okrem iných zmien vznikla aj nová kultúrna pamiatková skupina – **kultúrne pamiatky regionálneho významu (popri štátnych a miestnych)**. Konsolidovaná verzia zákona bude zverejnená v nasledujúcich týždňoch, pričom ďalšie zmeny sa chystajú vo vládných nariadeniach.

Paragraf 15 zákona o miestnych samosprávach ([Law on Local Governments](#)) uvádza, že autonómnou funkciou miestnych samospráv je aj zachovanie kultúry a uľahčenie zachovania tradičných kultúrnych hodnôt a rozvoj tvorivej ľudovej činnosti (organizačná a finančná pomoc kultúrnym inštitúciám a podujatiam, podpora zachovania kultúrnych pamiatok a iné). Novela zákona o ochrane kultúrneho dedičstva z roku 2018 tiež ustanovuje zriadenie služby ochrany kultúrneho dedičstva miestnej samosprávy v administratívnych územiach samospráv, kde počet kultúrnych pamiatok miestneho významu presahuje 300 objektov.

Lotyšská legislatíva³³ je dostupná na internete (v angličtine): <https://likumi.lv/about.php>.

³² National Heritage Board of Latvia, NHB. Dostupné na internete: <https://mantojums.lv/lv/>, [cit. 14.6.2019].

³³ Najdôležitejšími zákonmi sú: [Law On Protection of Cultural Monuments](#)
[Law on Preservation and Protection of the Historic Centre of Riga](#)
[By-law of the State Inspection for Heritage Protection](#)

Územné plány administratívnych území sú dostupné na: <https://geolatvija.lv/geo/tapis>

NHB, financovaná zo štátneho rozpočtu, sídli v najstaršom dochovanom obytnom komplexe v Rige s názvom „Traja bratia“. Má päť regionálnych jednotiek zodpovedajúcich plánovacím regiónom s inšpektormi, ktorí kontrolujú uchovávanie pamiatok. NHB spisuje pamiatky a vedie register chránených kultúrnych pamiatok, kde sú uvedené podľa hodnoty a typologických skupín. NHB určuje ochranné pamiatkové zóny a režim údržby, a tiež vydáva ustanovenia a technické predpisy na stavebné plánovanie a povolenia na výstavbu, opravu (renováciu), ochranu, obnovu alebo rekonštrukciu kultúrnych pamiatok a ochranných pásiem.

2. Evidencia

a) podľa úrovne ochrany

K 31. decembru 2018 bolo v registri chránených kultúrnych pamiatok **evidovaných 8984** záznamov, a to 40 % miestneho významu, 60 % štátneho významu / 18 % hnutelných, **82 % nehnuteľných (7367)**. Niektoré okresy majú zoznamy krajských pamiatok, ale v registroch krajín nie sú k dispozícii žiadne údaje. Evidujú sa aj dve osobitne chránené kultúrne pamiatky prírodného parku údolia Abava a múzejná rezervácia Turaida, ako aj dve pamiatky UNESCO: historické centrum Rigy a body geologického oblúka Struve.

b) NHB kategorizuje objekty podľa stavu uchovania/zakonzervovania (nie podľa technického stavu):

- Dobré 33,50 %
- Uspokojivé 58,20 %
- Neuspokojivé 6,5 %
- Núdzový stav 1,50 %
- Mŕtve 0,50 %

c) podľa formy vlastníctva – nie sú k dispozícii žiadne kompilované údaje.

3. Financovanie obnovy kultúrnych pamiatok

V § 24 zákona o ochrane kultúrnych pamiatok sa uvádza, že zachovanie, údržbu, obnovu a obnovu kultúrnej pamiatky vykonáva vlastník (správca) kultúrnej pamiatky na vlastné náklady. Podľa zákona o dani z nehnuteľností [Law on On Immovable Property Tax](#) sa daň z nehnuteľností nevzťahuje na štátnu chránenú kultúrnu pamiatku, a ani na príslušné pozemky, okrem obytných domov a príslušných pozemkov, nehnuteľného majetku využívaného na hospodársku činnosť, ako aj nehnuteľného majetku, ktorý nie je udržiavaný podľa požiadaviek na ochranu kultúrnych pamiatok.

Nie je k dispozícii výpočet výšky investícií do štátnych chránených pamiatok prepočítaných na obyvateľa, na pamiatku alebo ako percento HDP. Pamiatky sú financované:

a. zo štátneho rozpočtu

NHB spravuje program *Výskum, konzervácia a renovácia kultúrnych pamiatok*. Financovanie je k dispozícii pre majiteľov pamiatok, ktorí umožňujú dostupnosť pamiatky pre verejnosť najmenej 25 rokov po získaní financovania. V roku 2019 je v programe vyčlenených **555 000 EUR**. NHB poskytuje vlastníkovi bezplatné konzultácie.

V roku 2017 bol prijatý zákon o financovaní ochrany posvätného dedičstva ([Law on Financing the Preservation of Sacred Heritage](#); dostupný len v lotyšskom jazyku), ktorý v roku 2018 vyčlenil 1 000 000 EUR, ďalších 500 000 EUR bude vyčlenených na rok 2020.

Štátna nadácia kultúrneho kapitálu [Cultural Capital Foundation](#) má program rozvoja kultúrneho dedičstva.

b. zo štrukturálnych fondov

Majitelia pamiatok v Lotyšsku môžu získať finančné prostriedky z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Interreg Europe, LEADER.

c. z nadácií a fondov

Existuje niekoľko kultúrnych pamiatok, ktoré majú samostatné pamiatkové fondy alebo nadácie na získanie finančných prostriedkov na rekonštrukciu, napr. *Liepāja Renovačný fond Najsvätejšej Trojice* (Liepāja Holy Trinity Church Renovation Fund).

Charitatívny fond Rietumu má každoročne program „Sakrálne dedičstvo Lotyšska“.

d. z dotácií z rozpočtu samosprávnych krajov

Rôzne okresy v ich predpisoch o dani z nehnuteľností ponúkajú zníženie dane pre pamiatky zachované podľa požiadaviek na ochranu kultúrnych pamiatok. Väčšina krajov, ktoré majú chránené územia (historické mestské centrá), ponúka ko-finančné programy na renováciu majiteľov pamiatok.

4. Odškodnenie

V § 14 zákona sa uvádza, že majiteľovi štátnej chránenej kultúrnej pamiatky sa prizná daňová úľava alebo sa mu poskytne náhrada škody, ak k nej došlo v dôsledku obmedzení používania pozemku alebo objektu.

Daň z nehnuteľností sa vypočíta z katastrálnej hodnoty. Nariadenia o katastrálnom hodnotení [Regulations regarding Cadastral Assessment](#) v odseku 119 uvádza, že na budovu, pre ktorú je v informačnom systéme katastra zapísaná záťaž v súlade so štatútom kultúrnej pamiatky štátneho alebo miestneho významu, sa uplatní korekčný koeficient zaťaženia (Kli).

MAĎARSKO

1. V Maďarsku je kultúrne dedičstvo upravené *zákonom č. 64/2001 o ochrane kultúrneho dedičstva* (ďalej „zákon č. 64/2001“). Rozsah pôsobnosti zákona pokrýva ochranu archeologického dedičstva, ochranu historických pamiatok, ustanovenie o ochrane kultúrnych pamiatok a napokon osobitné pravidlá pre pamätné miesta.

V súvislosti s vyššie uvedeným zákonom je definícia historickej pamiatky nasledovná: registrovaná pamiatka, ktorá je chránená právnou úpravou. Známe historické pamiatky sú zaradené do kategórie I. a II.

Kritériá klasifikácie stanovuje nariadenie vlády č. 191/2001. Kritériá I. kategórie sú založené na nehmotnom význame pamiatky, ktorá reprezentuje národnú úroveň, a navyše má aj ekonomický význam. Inými slovami, **kategória I. je národnou klasifikáciou. Ostatné pamiatky, ktoré nie sú zaradené do kategórie I., patria do kategórie II.**

Podľa zákona č. 64/2001 sú podrobne rozpracované osobitné objekty ochrany, ktoré sú súčasťou historických pamiatok. Rozlišujú sa tri kategórie zvláštnych objektov:

historické záhrady, historické pohrebiská a historické oblasti.

Na pamätné miesta sa tiež vzťahuje zákon č. 64/2001, ktorý objasňuje definíciu pamätného miesta národného významu s najvyššou prioritou, ako aj historické pamiatkové územie:

- **národná pamiatková lokalita s vysokou prioritou:** pamätné miesto národného významu, ktoré má v dejinách národa a maďarského štátu mimoriadny význam, navyše uznané parlamentným zákonom.
- **národná pamiatková lokalita:** miesto zásadného významu v dejinách národa, ktoré je dôležité pri definovaní národného sebaobrazu, môže byť miestom národnej spomienkovej slávnosti a ktorému je priznaný štatút národnej pamiatky na základe zákona prijatého parlamentom. Je symbolom súdržnosti a posilňovania identity, čím zlepšuje súdržnosť maďarského národa, štátu a národností žijúcich v Maďarsku.
- **historická pamiatková lokalita:** miesto so zásadným významom v dejinách národa alebo národov žijúcich s nami, vyhlásené vládou za historickú pamiatku v dekréte³⁴.

Tematické programy sú spojené s ochranou a obnovou pamiatok a miest. Programy sú špecificky zamerané na hrady a pevnosti, ľudovú architektúru a cezhraničné maďarské dedičstvo (ďalšie podrobnosti v bode 4 tejto kapitoly).

2. V uplynulých rokoch sa výrazne zmenila štruktúra pamiatkovej starostlivosti, vrátane legislatívy, správy a spôsobu registrácie. Nový základ klasifikácie kategórií I. a II., ako je uvedené vyššie, sa zaviedol v roku 2015. Národný úrad pre kultúrne dedičstvo (National

³⁴ Vládný dekrét č. 303/2011, dostupný je len v maďarčine.

Office for Cultural Heritage) bol začlenený do štátnej správy. Predchádzajúce údaje nie sú k dispozícii, momentálne prebieha nová klasifikácia, aktuálne dostupný register pamiatok poskytuje informácie iba topografickým číslom. V súčasnosti neexistujú verejné štatistické údaje o pamiatkach. Podľa doteraz zverejnených údajov ([Szakértők a műemlékvédelemben](#)) bol v 1. štvrťroku 2016 **počet chránených budov a plôch 19 855**.

V prípade pamätných miest sú presnejšie údaje:

- národná pamiatková lokalita s vysokou prioritou: pamiatka s najvyššou prioritou je len Budapešť, okres V. Námestie L. Kossuta, vrátane budovy parlamentu;
- národná pamiatková lokalita: 12 miest;
- historické pamiatková lokalita: 47 miest.

Kartografické znázornenie pamätných miest je k dispozícii na nasledovnej webovej stránke – hnedá ikona mapy predstavuje národné pamiatkové miesta, sivá farba symbolizuje historické pamiatkové miesta:

<http://intezet.nori.gov.hu/en/>

Podrobnosti o tematických programoch sú uvedené v bode 4 tejto kapitoly.

3. Definícia nehnuteľných pamiatok v určitej krajine je vymedzená vlastným právnym rámcom krajiny, čo komplikuje porovnávacie výpočty. Ďalšia metodicky náročná povinnosť v tejto súvislosti sa týka štruktúry rozpočtu v krajine. Poskytnúť podrobnejšie informácie o výdavkoch miestnych samospráv v tejto fiškálnej kategórii je navyše veľmi náročné vzhľadom na veľký počet miestnych samospráv, ich značne univerzálne úlohy a aktivity v Maďarsku. Náš výpočet je teda veľmi zjednodušene založený na centrálnom štátnom rozpočte na aktuálny finančný rok (FY 2019 / zákon L z 2018 o štátnom rozpočte Maďarska).

Ďalšie úskalia našej analýzy tkvejú v charakteristikách maďarského centrálného rozpočtového systému. V jeho štruktúre existuje niekoľko právnych dôvodov zahŕňajúcich širší rozsah činností smerom k pamiatkam, teda nielen výdavky bezprostredne súvisiace s úlohami na ich uchovávanie. Zároveň bez toho, aby sme získali veľmi podrobné informácie z jednotlivých administratívnych úrovní rozpočtových organizácií, sú poskytnuté informácie len približnými odhadmi.

Štatistické údaje ako základ pre ďalšie výpočty:

Počet obyvateľov Maďarska v roku 2018 je 9 778 371, údaje zverejnil Maďarský centrálny štatistický úrad. Podľa oficiálnych záznamov je v Maďarsku **33 188 položiek považovaných za nehnuteľné pamiatky**.

Podľa prvého odhadu Maďarského centrálného štatistického úradu bola nominálna hodnota HDP v roku 2018 v bežných cenách 42 073 miliárd HUF (133 mld. EUR).

Celkový súčet nominálnych výdavkov stanovených v centrálnom rozpočte na rok 2019 je 20 578,8 mld. HUF (65 mld. EUR).

Približná nominálna hodnota – založená na štátnom rozpočte na rok 2019 – vynaložená na obnovu pamiatok je 94,252 mld. HUF (0,298 mld. = **298 mil. EUR**).

V súlade s vyššie uvedenými informáciami približné údaje:

- a) výška investícií vypočítaná na obyvateľa: 9639 HUF (cca 30,5 EUR k 1.3.2019)
- b) na pamiatku: 2 839 942 HUF (cca 9008 EUR k 1.3.2019)
- c) ako percento HDP: 0,2 % HDP.
- d) ako percento z celkových výdavkov centrálného rozpočtu na rok 2019: 0,45 %

4. V rámci zákona č. 81/1996 Z. z. sa odpočítanie základu dane z historických pamiatok od roku 2017 mení a dopĺňa takto:

Zákon č. 81/1996 o dani z príjmov právnických osôb a dani z dividend (pracovný preklad)

Daňové odpočty, oddiel 7

(1) Zo zisku pred zdanením sa odpočíta:

..

*sz) * náklady a výdavky na údržbu historických pamiatok a zapísaných budov historickej hodnoty, stavebných objektov umiestnených pod miestnou ochranou (vrátane chránených úsekov vo všetkých troch prípadoch týchto objektov, chránených území, historických parkov, pohrebísk historickej hodnoty, zvyšky z nich a skupiny pozostávajúce z jednotky podľa funkcie) pre daňovníka predmetného nehnuteľného majetku (vrátane, ale nie výlučne, správcov majetku, ktorým sú zverené nehnuteľnosti, ktoré sú vo vlastníctve štátnej pokladnice alebo akejkoľvek mestskej samosprávy na základe zákonného ustanovenia alebo zákonného oprávnenia, a nájomcov v prípade nehnuteľností prenajatých na základe finančného lízingu, a vlastníkov nadobudnutých nehnuteľností, realizovaných na základe koncesnej zmluvy), nepresahujúce 50 % zisku pred zdanením, v zmysle odsekov 26), 28) a 29)*

...

*ty) * dvojnásobok nákladov na investície vymedzených v zákone o účtovníctve na ochranu kultúrneho dedičstva vrátane renovácie historických pamiatok a zapísaných budov historickej hodnoty, stavebných objektov umiestnených pod miestnou ochranou (vrátane chránených úsekov vo všetkých troch prípadoch týchto objektov, chránených území, historických parkov, pohrebísk historickej hodnoty, zvyšky z nich a skupiny pozostávajúce z jednotky podľa funkcie) pre daňovníka záznamu predmetného nehnuteľného majetku (vrátane, ale nie výlučne, správcov majetku, ktorým sú zverené nehnuteľnosti, ktoré sú vo vlastníctve štátnej pokladnice alebo akejkoľvek mestskej samosprávy na základe zákonného ustanovenia alebo zákonného oprávnenia, a nájomcov v prípade nehnuteľností prenajatých na základe finančného lízingu, a vlastníkov nadobudnutých nehnuteľností, realizovaných na základe koncesnej zmluvy), v daňovom roku, v ktorom sa investícia alebo rekonštrukcia dokončila a v nasledujúcich piatich zdaňovacích obdobiach podľa uváženia daňovníka, v zmysle odsekov 26) až 28);*

Pomoc je zároveň dostupná prostredníctvom **tematických programov**. Jedným z tematických programov je *Program obnovy pamiatok ľudovej architektúry*, ktorý bol spustený v roku 2018. Cieľom programu je zachovanie ľudových pamätihodností. Program podlieha dohľadu úradu predsedu vlády. Forma pomoci je nenávratná dotácia. Maximálny grant nesmie presiahnuť 20 miliónov HUF (63 270 EUR) na projekt. Väčšina žiadateľov sú súkromné osoby.

Ďalšími tematickými programami sú **Národný program hradov** a **Národný program pevností**. Oba sú pod dohľadom vládneho komisára. Forma pomoci je nenávratná dotácia. Maximálna výška grantu nesmie presiahnuť 1500 miliónov HUF na projekt s výnimkou pamiatok svetového dedičstva, v tomto prípade grant do výšky 3000 miliónov HUF. Tieto programy pokrývajú 20 hradov a 19 pevností, kartografické zobrazenie je k dispozícii na nasledujúcom odkaze – hrady sú označené zelenými ikonami a symboly pevností sú sivé: <http://nkvp.hu/#helyszinek>.

Plán Flórisa (Floriána) Rómera je celkom podobný vyššie uvedeným programom. Je venovaný maďarskému cezhraničnému dedičstvu. Sústreďuje sa hlavne na renováciu kostolov v Karpatskej kotline (Rómer Flóris Terv, <http://www.romerterv.hu/>).

POLESKO

1. Primárnym zákonom upravujúcim problematiku ochrany a obnovy kultúrnych pamiatok v Poľsku je *zákon z 23. júla 2003 o ochrane pamiatok a starostlivosti o pamiatky* („zákon“).³⁵ Zákon vymedzuje predmet, rozsah a formu ochrany pamiatok, ako aj starostlivosť o pamiatky a pravidlá na vytvorenie národného programu na ochranu pamiatok a financovanie pamiatkových a renovačných prác a stavebných prác na historických miestach, ako aj štruktúru orgánov ochrany pamiatok.

Zákon obsahuje základné členenie pamiatok na:

- nehnuteľné pamiatky – nehnuteľnosti, ich časť alebo súbor budov, architektonické a stavebné výtvory, parky a záhrady,
- hnutel'né pamiatky – predmet, jeho časť alebo súbor hnutel'ných vecí (napr. umelecké zbierky),
- archeologické pamiatky – nehnuteľná pamiatka, ktorá je povrchovým, podzemným alebo podvodným pozostatkom ľudskej existencie a činnosti, pozostávajúcej z kultúrnych vrstiev a výrobkov alebo ich stôp, ktoré sa nachádzajú v nich, alebo hnutel'nej pamiatky, ktorá je takýmto produktom.

Podľa správy ministerstva kultúry a národného dedičstva za rok 2017 bol **celkový počet nehnuteľných pamiatok v Poľsku 70 885**, z toho 15 na Zozname svetového dedičstva UNESCO.

Uvedený zákon v čl. 6 definuje druhy nehnuteľných pamiatok hodných ochrany bez ohľadu na ich stav zachovanosti:

- kultúrne krajiny – historicky tvarované oblasti ako výsledok prírodných faktorov a ľudskej činnosti, obsahujúce prírodné prvky a produkty civilizácie. Môžu to byť prírodné krajiny obohatené o historické a architektonické objekty, staré dopravné systémy, dláždené cesty, aleje, cestné svätyne atď.
- územné plány a komplexy budov – historický mestský alebo vidiecky fond, ktorý obsahuje komplexy budov, jednotlivé budovy a formy dizajnovej zelene, napr. historické štvrte a sídla, námestia a ulice. Pamiatkou môže byť aj historický stavebný súbor – priestorovo súvisiaca skupina budov, ktoré sa vyznačujú svojou architektonickou formou, štýlom, použitými materiálmi, funkciou, obdobím vzniku alebo spojením s historickými udalosťami;
- diela architektúry a stavebníctva (napr. sakrálné, obytné, verejné a komerčné budovy);
- obranné stavby (napr. pevnosti a ich prvky, hrady a obranné opevnenia);
- technické a priemyselné objekty (napr. výrobné haly a súvisiace zariadenia v továrňach, strojovne, kotolne, šachtové veže v baniach, mlyny, veterné mlyny, hydrotechnické zariadenia, vodárne, mosty, vodovody a plynovody);
- cintoríny;
- parky, záhrady a iné formy dizajnovej zelene;

³⁵ Ustawa z dnia 23 lipca 2003. Dziennik Ustaw, 2018, položka 2067.

- miesta pripomínajúce historické udalosti alebo aktivity významných osobností či inštitúcií.

Na plnenie úloh spojených s ochranou pamiatok zákon stanovuje druhy ochrany podľa čl. 7:

- 1) zaradenie do zoznamu pamiatok;
 - 1a) zaradenie do zoznamu národného pokladu (heritage treasure);
- 2) uznanie za historickú pamiatku;
- 3) vytvorenie kultúrneho parku;
- 4) zabezpečenie ochrany v miestnom územnom plánovaní alebo podobnom rozhodovaní.

2. Evidencia

Podľa *Správy o stave zachovania nehnuteľných pamiatok v Poľsku*, ktorú vypracoval Národný pamiatkový inštitút (Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce, Narodowy Instytut Dziedzictwa, NID)³⁶, bolo do registra zapísaných **64 809 nehnuteľných pamiatok** (objekty boli predmetom verifikácie v období rokov 2009 – 2015). Možno ich zadeliť do nasledujúcich kategórií:

Rozdelenie nehnuteľných pamiatok **podľa stupňa ich ochrany** nie je k dispozícii.

Rozdelenie nehnuteľných pamiatok **podľa formy vlastníctva**:

- Štát: 7 061
- Samospráva: 11 395
- Cirkvi a náboženské organizácie: 16 596
- Súkromné: 12 730
- Zmiešané: 4 305
- Iné formy vlastníctva: 4 028
- Nedostatok údajov o vlastníctve: 8 694

Rozdelenie nehnuteľných pamiatok **podľa ich stavebného stavu**:

- žiadne známky deštrukcie: 27,9 %
- mierne známky deštrukcie: 42,3 %
- pomerne silné známky deštrukcie: 23,3 %
- silné známky deštrukcie: 6,5 %

3. Financovanie

Základným zdrojom financovania (spolufinancovania projektov vo forme dotácií) na ochranu pamiatok v Poľsku sú verejné prostriedky zo štátneho rozpočtu a rozpočty samospráv.

³⁶ Dostupné na internete: https://nid.pl/pl/O_NID/, [cit. 14.6.2019]. NID je kultúrna inštitúcia zriadená ako štátna agentúra ministrom kultúry a národného dedičstva. Jej súčasná štruktúra vznikla v roku 2007 resp. 2011.

Dostupné na internete:

<https://nid.pl/pl/Wydawnictwa/inne%20wydawnictwa/RAPORT%20O%20STANIE%20ZACHOWANIA%20ZABYTK%C3%93W%20NIERUCHOMYCH.pdf>, [cit. 14.6.2019].

Uskutočňuje sa na základe spomínaného zákona (časť 7). Definuje pravidlá financovania stavebných a renovačných prác. Podľa legislatívnej úpravy je financovanie zabezpečené právnym vlastníkom pamiatky (článok 71). Pamiatky vo vlastníctve štátu sú financované zo štátneho rozpočtu, iní majitelia môžu požiadať o finančnú podporu (určený príspevok) zo štátneho rozpočtu. Zákon tiež definuje spôsob a rozsah dotácií na účely ochrany, renovácie pamiatky alebo stavebných prác na nej. Projekty, ktoré predpokladajú úpravu, obnovu historických budov alebo ich významnú rekonštrukciu, sú vylúčené zo spolufinancovania.

Zákon uvádza subjekty, ktoré môžu poskytovať dotácie:

- minister kultúry a národného dedičstva,
- pamiatkové jednotky 16 vojvodstiev,
- jednotky miestnej samosprávy.

Výška dotácií poskytnutých v období rokov 2008 – 2016 ministrom kultúry a národného dedičstva na realizáciu ochranných, renovačných a stavebných prác na nehnuteľných pamiatkach (podľa *Správy o stave pamiatkového fondu v Poľsku*):

2008: 90 225 691 PLN

2009: 53 461 404 PLN

2010: 43 006 311 PLN

2011: 37 903 147 PLN

2012: 75 803 407 PLN

2013: 89 868 915 PLN

2014: 76 966 628 PLN

2015: 79 703 747 PLN

2016: 77 841 197 PLN (delené kurzom 4,3 = 18 102 604 EUR)

V roku 2016 boli spolufinancované ochranné, renovačné a stavebné práce na nehnuteľnostiach zapísaných do registra pamiatok v celkovej výške 188 mil. PLN (**43,7 mil. €**, t. j. 4,9 PLN, teda 1,1 eura na obyvateľa), v tom:

- 77,8 mil. PLN (18,1 mil. €) ako súčasť dotácií poskytnutých ministrom kultúry a národného dedičstva (na základe programu Kultúrne dedičstvo – ochrana pamiatok),
- 16,5 mil. PLN (3,4 mil. €) ako súčasť dotácií poskytnutých jednotkami 16 vojvodstiev,
- 51,2 mil. PLN (11,9 mil. €) ako súčasť dotácií poskytnutých obcami,
- 4,1 milióna PLN (1 milión EUR) v rámci dotácií poskytnutých okresnými orgánmi,
- 8,8 mil. PLN (2 mil. €) ako súčasť dotácií poskytnutých samosprávou vojvodstva.

Okrem toho boli poskytnuté dotácie:

- z Národného fondu na obnovu hist. pamiatok v Krakove 22,7 mil. PLN (5,3 mil. €);
- z cirkevného fondu 6,9 mil. PLN (1,6 mil. €).

Existujú aj finančné prostriedky z európskych fondov, ktoré možno použiť na obnovu pamiatok. Programy, ktoré zabezpečujú spolufinancovanie takýchto činností sú:

- 16 regionálnych operačných programov,
- Program rozvoja vidieka,
- Operačný program „Infraštruktúra a životné prostredie“.

Dotácie môžu získať:

- subjekty s právnou subjektivitou a sídlom na území Poľskej republiky,
- fyzické osoby,
- jednotky miestnej samosprávy alebo iné organizačné jednotky,
- vlastník pamiatky zapísanej do registra alebo správca/užívateľ takejto pamiatky, ktorý ju má v trvalom hospodárení.

Podmienkou získania dotácie je predloženie formálnej žiadosti vlastníkom alebo užívateľom pamiatky a splnenie požiadaviek orgánu poskytujúceho dotáciu. Následne sa kontroluje formálna správnosť žiadosti a potrebné prílohy, umelecké, historické a vedecké prínosy pamiatky. Do úvahy sa berie jej stav.

Dotácie sa poskytujú v rôznych sumách:

- až do výšky 50 % výdavkov potrebných na vykonanie ochranných, renovačných alebo stavebných prác;
- do 100 % v prípade pamiatky výnimočnej historickej, umeleckej alebo vedeckej hodnoty, pamiatky, ktorá si vyžaduje technologicky komplexné ochranné, renovačné alebo stavebné práce, a v prípade pamiatky v stave vyžadujúcom okamžitú prácu.

V prípade nevyužitia dotácie alebo jej zneužitia je subjekt, ktorý ju získal, povinný ju vrátiť s úrokmi z daňových povinností podľa predpisov o exekučnom konaní v správnom konaní.

Nie sú k dispozícii údaje o výške investícií prepočítaných na obyvateľa, na pamiatku alebo ako % HDP.

4. Odškodnenie

Okrem finančnej pomoci vo forme dotácií zákon ustanovuje aj oslobodenia od daní, ktoré sa týkajú fyzických osôb a právnických osôb vlastníacich pamiatky.

Podľa zákona z 26. júla 1991 o dani z príjmov fyzických osôb sú od dane z príjmov oslobodené dotácie, ktoré poberajú fyzické osoby zo štátneho rozpočtu alebo rozpočtov územných samosprávnych celkov. Podobne na základe zákona z 15. februára 1992 o dani z príjmov právnických osôb oslobodenie od tohto typu dane zahŕňa aj právnické osoby.

Okrem toho zákon z 12. januára 1991 o daniach a miestnych poplatkoch oslobodzuje vlastníkov historických budov od povinnosti platiť daň z nehnuteľností (za pozemky a budovy) za predpokladu, že sú udržiavané v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi zo zákona o ochrane pamiatok a starostlivosti o pamiatky.

Plánované finančné zdroje (na dotácie na ochranu pamiatok) v štátnom rozpočte a v rozpočtoch jednotlivých územných celkov sú každý rok odlišné a závisia od aktuálnych potrieb v danom roku. Ich celková výška závisí od počtu žiadostí o spolufinancovanie predložených oprávnenými osobami v danom roku.

PORTUGALSKO

1. Portugalsko reguluje kultúrne dedičstvo v zákone č. 107/2001 z 8. septembra 2001 („zákon“), ktorým sa položili základy systému ochrany a rozvoja kultúrneho dedičstva. Tento zákon bol rozpracovaný do niekoľkých zákonov, ktoré ďalej definujú a upravujú stanovené postupy.

Zákon definuje kultúrne hodnoty, rozlišuje medzi hnutelným a nehnuteľným majetkom a stanovuje dve formy ochrany – inventarizáciu a registráciu. Podľa článku 18 je register *„konečný akt v správnom konaní s cieľom určiť, či určitý majetok má neoceniteľnú kultúrnu hodnotu“*. Existujú tri klasifikačné kategórie, ktoré sú opísané v článku 15 zákona:

Článok 15

Kategórie majetkov

- 1 – *Nehnutelný majetok môže patriť do kategórií pamiatok, skupín budov alebo stavieb podľa definícií týchto kategórií v medzinárodnom práve a hnutelný majetok, okrem iného, môže patriť do kategórií uvedených v hlave VII.*
- 2 – *Hnutelný a nehnuteľný majetok môže byť uvedený ako národný/štátny záujem, verejný záujem alebo majetok v obecnom záujme.*
- 3 – *Pojem „národná pamiatka“ sa vzťahuje na nehnuteľný majetok uvedený ako majetok národného záujmu, bez ohľadu na to, či ide o pamiatky, skupiny budov alebo stavieb, a pre hnutelný majetok uvedený ako štátny záujem sa vytvára pojem „národný poklad“.*
- 4 – *Majetok sa považuje za národný/štátny záujem, ak jeho ochrana a rozvoj, celkovo alebo čiastočne, má významnú kultúrnu hodnotu pre národ.*
- 5 – *Majetok sa považuje za verejný záujem, ak jeho ochrana a rozvoj má stále významnú národnú kultúrnu hodnotu, ale systém ochrany obsiahnutý v zozname ako majetok národného záujmu sa považuje za neprimeraný.*
- 6 – *Majetok sa považuje za obecný záujem, ak jeho ochrana a rozvoj, celkovo alebo čiastočne, má významnú kultúrnu hodnotu najmä v rámci konkrétnej obce.*
- 7 – *Nehnutelný majetok zapísaný do zoznamu svetového dedičstva je zaradený do zoznamu majetku národného záujmu.*
- 8 – *Existencia kategórií a pojmov uvedených v tomto článku sa nedotýka možného významu iných, a to tam, kde sú zakotvené v medzinárodnom práve.*

Podľa článku 2 zákona č. 115/2012 z 25. mája 2012 **Generálne riaditeľstvo pre kultúrne dedičstvo (DGPC)**³⁷ zodpovedá za „zabezpečenie riadenia, ochrany, rozvoja a obnovy majetku, ktorý je súčasťou nehmotného, hnutelného a nehnuteľného kultúrneho dedičstva krajiny, ako aj za rozvoj a implementáciu domácej politiky pre múzeá“, a malo by spolupracovať s kultúrnymi regionálnymi riaditeľstvami, ktoré boli reorganizované v súlade s ustanoveniami zákona č. 114/2012, a vykonávať podobné právomoci a právomoci vo svojom územnom obvode³⁸.

Čo sa týka nehnuteľného majetku, zákon č. 309/2009 z 23. októbra 2009 stanovuje jeho postup zaradenia do zoznamu (články 4 až 35), ako aj právny systém upravujúci ochranné

³⁷ <http://www.patrimoniocultural.gov.pt/en/museus-e-monumentos/dgpc/>

³⁸ Zodpovedajú úrovni II spoločnej klasifikácie územných štatistických jednotiek (NUTS) ustanovenej v zákone č. 46/89 z 15. februára 1989.

zóny (články 36 až 52) a podrobný plán ochrany (články 63 až 70). DGPC je zodpovedné za vykonávanie postupu na zaradovanie nehnuteľného majetku, zisťovanie a dokumentovanie typu kultúrneho záujmu majetku. V súlade s ustanoveniami článkov 57 až 62 môžu mestské úrady uviesť nehnuteľný majetok ako majetok mestskej samosprávy a informovať DGPC a príslušné regionálne riaditeľstvo pre kultúru na tomto území o rozhodnutí o začatí konania o zaradení majetku do zoznamu. Treba poznamenať, že na nehnuteľný majetok, ktorý čaká na zaradenie do zoznamu, sa vzťahuje osobitný systém stanovený v článkoch 14 až 17 odo dňa rozhodnutia o začatí konania na zaradenie majetku do zoznamu alebo od uverejnenia oznámenia.

Zásahy do kultúrneho majetku uvedeného alebo čakajúceho na zaradenie do zoznamu upravuje zákon č. 140/2009 z 15. júna 2009.³⁹

2. Podľa prieskumu uskutočneného na internetovej stránke DGPC existuje podľa stupňov klasifikácie:

- **809 nehnuteľného majetku v národnom záujme** (národné pamiatky)
- **2 697 nehnuteľného majetku vo verejnom záujme**, z toho 12 skupín budov, 458 budov, 10 lokalít a 109 pamiatok
- 589 nehnuteľného majetku v obecnom záujme, z toho 49 skupín budov, 2 069 budov, 72 lokalít a 507 pamiatok
- 1 v procese zaradenia do národného záujmu
- 52 v procese zaradenia do verejného záujmu
- 151 v zaradenia do obecného záujmu.

3. Práva a povinnosti štátu, autonómnych regiónov, obcí a vlastníkov nehnuteľného majetku v zozname sú uvedené v § 20 až 22 zákona č. 47/2001. Okrem toho, ako je ustanovené v článku 46, sú povinní „*vykonávať všetky práce alebo iné zásahy, ktoré príslušná správa kultúrneho dedičstva považuje za potrebné na zabezpečenie ich ochrany*“. Preto tieto práce znášajú vlastníci, môžu však využívať daňové stimuly alebo výhody, ako sa stanovuje v článkoch 97 až 99.

Vlastníci môžu prostredníctvom predkladania žiadostí využiť iné zdroje financovania, ako napríklad nižšie uvedené zdroje.

Zákon č. 138/2009 z 15. júna 2009, vytvoril **Fond na ochranu kultúrneho dedičstva** s cieľmi uvedenými v článku 3.

Článok 3

Predmet a cieľ fondu

³⁹ Bližšie informácie sú na stránkach:

<http://www.patrimoniocultural.gov.pt/en/patrimonio/patrimonio-imovel/classificacao-de-bens-imoveis-e-fixacao-de-zep/>

<http://www.patrimoniocultural.gov.pt/en/patrimonio/patrimonio-imovel/classificacao-de-bens-imoveis-e-fixacao-de-zep/passos-de-um-processo-de-classificacao/>

- 1 – Fond na ochranu kultúrneho dedičstva je zameraný na opatrenia na ochranu a zlepšenie financovania v súvislosti s:*
- a) budovami, skupinami budov a lokalitami zaradenými do zoznamu svetového dedičstva*
 - b) kultúrnym majetkom uvedeným v zozname alebo čakajúcim na zaradenie do zoznamu ako majetok národného záujmu alebo verejného záujmu ohrozený zničením, stratou alebo poškodením.*
- 2 – Fond ochrany je tiež zameraný na:*
- a) pomoc v krízových situáciách alebo situáciách verejných kalamít týkajúcich sa kultúrneho majetku uvedeného na zozname alebo čakajúceho na zaradenie do zoznamu ako majetok národného záujmu alebo verejného záujmu*
 - b) financovanie nápravných, ochranárskych a reštaurátorských prác na uvedených nehnuteľnostiach v rámci programu správy nehnuteľného dedičstva štátu schváleného uznesením Rady ministrov č. 162/2008 z 24. októbra 2008*
 - c) financovanie nadobudnutia kultúrneho majetku uvedeného v zozname alebo čakajúceho na zaradenie do zoznamu, uplatnením práva prednosti štátu alebo vyvlastnením*
 - d) poskytovanie finančnej podpory na práce alebo zásahy nariadené verejnou správou v súvislosti s kultúrnym majetkom uvedeným v zozname alebo čakajúceho na zaradenie do zoznamu ako majetok národného záujmu alebo verejného záujmu.*
- 3 – Fond ochrany môže zriaďovať mechanizmy spolupráce s inými verejnými alebo súkromnými fondmi zameranými na obnovu, ochranu a reštaurovanie nehnuteľného majetku.*
- 4 – Mechanizmy uvedené v predchádzajúcom odseku sa vzťahujú na budovy, skupiny budov a areálov na zozname alebo na budovy čakajúce na zaradenie do zoznamu, ako aj na nehnuteľný majetok umiestnený v rámci príslušných ochranných pásiem.*

Tento fond, **s počiatočným kapitálom 5 000 000 EUR** (článok 4), je financovaný z viacerých zdrojov, ako je podrobne uvedené v článku 5 zákona č. 138/2009, a prerozdelení príjmov z pokút podľa článku 4 zákona č. 35/2018 z 18. mája 2018, ktorým sa mení a dopĺňa zákon, ktorým sa prvýkrát zriadil Fond na ochranu kultúrneho dedičstva.

Práce a intervencie na nehnuteľnostiach uvedených na zozname sa môžu financovať aj v rámci žiadostí o projekty financované z európskych štrukturálnych a investičných fondov.

Ďalším zdrojom financovania je štátny rozpočet. Vyčleňuje finančné prostriedky rôznym inštitúciám, ktoré podporujú napríklad cestovný ruch a obnovu miest, a ktoré môžu financovať iné projekty na rozvoj kultúrneho dedičstva.

Pokiaľ ide o majetok štátu, verejné inštitúcie zodpovedné za riadenie kultúrneho dedičstva využívajú prostriedky vyčlenené zo štátneho rozpočtu na vykonávanie širokej škály činností vrátane prác a intervencií. Okrem toho môžu reinvestovať časť svojich príjmov do intervencií zameraných na obnovu nehnuteľného majetku a získavať podporu partnerstvami s inými organizáciami, vrátane súkromných organizácií.

4. Ako je uvedené vyššie, vlastníci môžu vyžívať daňové stimuly alebo výhody, ako je stanovené v článkoch 97 až 99 zákona č. 107/2001. Podliehajú aj iným právam a povinnostiam ustanoveným v uvedenom zákone.

RAKÚSKO

1. Rakúska republika je spolkový štát, a preto má dôležité kompetencie týkajúce sa architektonického kultúrneho dedičstva v rukách deväť spolkových krajín, ale tiež obce. Krajiny prijímajú napr. vlastné zákony o budovaní a ochrane tradičných miest, vo veľkej miere ich implementujú obce. Federálna ústava uvádza, že ochrana národného kultúrneho dedičstva („Denkmalschutz“) patrí do právomoci spolkového štátu. (Federálny) zákon o ochrane pamiatok bol prijatý v roku 1923⁴⁰ a vykonáva ho **Spolkový pamiatkový úrad** („Bundesdenkmalamt“), za ktorý zodpovedá spolkový minister pre EÚ, umenie, kultúru a médiá.⁴¹

Zákon o ochrane pamiatok nepredpokladá rôzne kategórie ochrany.

2. V Rakúsku zákon o ochrane pamiatok chráni asi **38 000 nehnuteľností**.
Pokiaľ ide o vlastníctvo, približne
 - tretinu vlastní verejné subjekty (spolkové a regionálne vlády a im podriadené orgány, obce a iné)
 - tretina je vo vlastníctve náboženských subjektov,
 - tretinu vlastní súkromné osoby alebo právnické osoby.

Spôhlivé údaje, ktoré by poskytli celkový prehľad o stavebno-technickom stave objektov nie sú k dispozícii. Spolkový pamiatkový úrad pozorne sleduje stavebno-technický stav chránených objektov.

3. Federálne fondy na poskytovanie dotácií na udržiavanie kultúrneho dedičstva predstavujú približne **16 000 000 EUR ročne**, regionálne vlády a obce poskytujú dodatočné dotácie v rámci svojej zodpovednosti.
4. Paragrafy 32 a 33 spolkového zákona o pamiatkach predpokladá existenciu Pamiatkového fondu a dotačného systému, na poskytnutie dotácií však neexistuje žiadny zákonný nárok. § 4 a 18 zákona o dani z príjmov predpokladá zníženie dane na dary na kultúrne dedičstvo, § 8 zákona o dani z príjmov predpokladá zníženie daní na investície do chránených budov za určitých podmienok.

⁴⁰ Dostupné na internete:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009184>, [cit. 14.6.2019].

(Bundesgesetz betreffend den Schutz von Denkmalen wegen ihrer geschichtlichen, künstlerischen oder sonstigen kulturellen Bedeutung (Denkmalschutzgesetz – DMSG) StF: [BGBl. Nr. 533/1923](#))

⁴¹ Dostupné na internete: <https://bda.gv.at/>, [cit. 14.6.2019].

RUMUNSKO

1. Ochrana a obnova nehnuteľných kultúrnych pamiatok je v Rumunsku upravená *zákonom č. 422 z 18. júla 2001 o ochrane historických pamiatok („zákon“)*.⁴² Zákonom sa v zmysle čl. 3 ustanovujú nasledujúce **kategórie** historických pamiatok a nehnuteľných objektov nachádzajúcich sa nad zemou, pod zemou alebo pod vodou:
 - a) stavba alebo časť stavby – pamiatky spolu so zariadeniami, umeleckými komponentmi, vnútorným alebo vonkajším nábytkom patriacim k nim, ako aj dielami pamiatkového umenia, spolu s príslušnými topograficky vymedzenými pozemkami, ktoré majú kultúrno-historickú výpovednú hodnotu;
 - b) skupiny stavieb – skupiny mestských alebo vidieckych stavieb, ktoré spolu súvisia z kultúrneho, historického, architektonického alebo múzejného hľadiska, a spolu s okolitou krajinou tvoria topograficky ohraničenú jednotku, ktoré majú kultúrno-historickú výpovednú hodnotu;
 - c) lokalita – topograficky vymedzený areál vrátane prirodzených ľudských výtvorov, ktoré majú kultúrno-historickú výpovednú hodnotu;

Pamiatky sa zároveň delia do štyroch kategórií v závislosti od ich charakteru:

- archeologické pamiatky
- architektonické pamiatky
- verejné pamiatky
- pamätníky a pohrebné pamiatky.

Podľa článku 8 zákona sa historické pamiatky klasifikujú nasledovne:

- a) skupina A – historické pamiatky univerzálnej a národnej hodnoty
 - b) skupina B – historické pamiatky reprezentujúce miestne kultúrne dedičstvo.
2. Kód historických pamiatok zahŕňa: akronym kraja – rímska číslica, ktorá zoskupuje pamiatky podľa ich charakteru (I-IV) – malé písmeno (m pre pamiatku, a pre celé územie alebo pre archeologickú lokalitu) – veľké písmeno opisujúce pamiatku z hľadiska hodnoty (A / B) – jedinečné číslo celoštátneho zoznamu. Zoznam historických pamiatok je k dispozícii v rumunčine: <http://www.cultura.ro/lista-monumentelor-istorice>.

3. Financovanie

Článok 38 (zákona 422/2001; pracovný preklad)

1) Štátny finančný príspevok, pozostávajúci zo súm pridelených z rozpočtu ministerstva kultúry na ochranu historických pamiatok, bez ohľadu na majiteľa, môže čiastočne alebo úplne pokryť náklady na ochranu historických pamiatok.

⁴² Dostupné na internete:

<https://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Documents/NationalLegislation/Romania/law-422-2001eng.pdf>, [cit. 14.6.2019].

2) Finančný príspevok poskytnutý krajskými, mestskými, alebo obecnými radami môže čiastočne alebo úplne pokryť náklady na ochranu historických pamiatok zaradených do skupiny B, ako aj náklady na ochranu historických pamiatok zaradených do skupiny A, nachádzajúcich sa na území príslušnej lokality.

Článok 49

1) Ochrana historických pamiatok je financovaná vlastníkami alebo správcami a môže byť spolufinancovaná zo štátneho rozpočtu, miestnych rozpočtov alebo iných zdrojov.

2) Výskumné, odborné, projektové a realizačné práce na historických pamiatkach financované z verejných prostriedkov podliehajú všeobecnej politike pridelovania verejných realizačných prác podľa právnych predpisov o verejnom obstarávaní.

Článok 50

1) Miestne orgány verejnej správy zahrnú do svojho rozpočtu potrebné prostriedky na ochranu historických pamiatok v súkromnom alebo verejnom vlastníctve územnosprávnych celkov.

2) Ústredné orgány verejnej správy zahrnú do svojho rozpočtu prostriedky schválené prostredníctvom štátneho rozpočtu na ochranu historických pamiatok v súkromnom alebo verejnom vlastníctve štátu, ktoré spravujú.

3) **Rozpočet ministerstva kultúry** zahŕňa:

a) rozpočtové prostriedky potrebné na financovanie prác na historických pamiatkach, ktoré spravuje **Národný úrad historických pamiatok**⁴³;

b) rozpočtové prostriedky potrebné na financovanie alebo spolufinancovanie prác na ochranu historických pamiatok v súkromnom alebo verejnom vlastníctve štátu alebo územnosprávnych celkov;

c) rozpočtové prostriedky určené na financovanie alebo spolufinancovanie prác na ochranu historických pamiatok vo vlastníctve súkromných právnických alebo fyzických osôb.

4) V prípade predstavení, podujatí alebo zábavných parkov sa 1 % z príjmov získaných z predaja lístkov a z dane z prenájmu pozemkov prevedie na vlastníka historickej pamiatky, v rámci ktorej sa toto podujatie organizuje: takto získané sumy sa použijú výlučne na financovanie stavebných prác na príslušnej historickej pamiatke.

4. Odškodnenie

Článok 41 (zákona č. 422/2001)

1) Vlastníci historických pamiatkových objektov, definovaní v § 3a) tohto zákona, sú úplne oslobodení od dane z nehnuteľnosti, s výnimkou miest využívaných na hospodárske alebo obchodné činnosti.

2) Za pozemok, ktorý zaberajú budovy uvedené v odseku 1, sa neplatia žiadne dane.

3) Podľa doterajšieho zákona môžu miestne zastupiteľstvá oslobodiť od daní územia historických pamiatok, ktoré nemajú žiadnu výstavbu, v závislosti od dotknutého povrchu a obdobia, v ktorom sú historické pamiatky k dispozícii verejnosti, ako aj v závislosti od špecializovaných inštitúcií na vykonávanie prieskumov príslušných historických pamiatok.

⁴³ Podľa zákona č. 329/2009 bol Národný úrad historických pamiatok zlúčený s Národným ústavom pamätihodností a vytvorili *Národný pamiatkový ústav*; Dostupné na internete: <https://patrimoniu.ro/ro/utile/item/27-istoricul-inp>, [cit. 14.6.2019].

Rozhodnutie vlády č. 1258/2001 o založení tejto inštitúcie. Dostupné na internete: <https://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Documents/NationalLegislation/Romania/govtdecision1258of2001.pdf>, [cit. 14.6.2019].

ŠPANIELSKO

1. *Zákon č. 16/1985 o národnom historickom dedičstve* („zákon“)⁴⁴ je vnútroštátnym právnym rámcem, ktorý upravuje právne postavenie, ochranu a správu španielskych pamiatok.

Vychádzajúc z tohto všeobecného rámca má každé autonómne spoločenstvo svoje vlastné právne predpisy upravujúce ich regionálne dedičstvo a jeho riadenie, ktoré sú podrobnejšie a pokročilejšie ako celoštátne právne predpisy. Riadenie národného dedičstva a pamiatok patrí do pôsobnosti samosprávnych spoločenstiev. V tejto súvislosti článok 148.1.16 španielskej ústavy hovorí: „*Autonómne spoločenstvá môžu prevziať kompetencie v týchto oblastiach: [...] pamiatky záujmových autonómnych oblastí.*“

Zákon č. 16/1985 definuje ako historické dedičstvo nehnuteľné a hnuteľné kultúrne objekty umeleckého, historického, paleontologického, archeologického, etnografického, vedeckého alebo technického záujmu. Patrí sem aj dokumentárne a bibliografické dedičstvo, archeologické náleziská, prírodné oblasti, záhrady a parky s umeleckou, historickou alebo antropologickou hodnotou.

Právne postavenie kultúrnych majetkov, teda tých, ktoré integrujú kultúrne dedičstvo, závisí od troch faktorov: charakteru majetku, jeho zamýšľanej úrovne ochrany a jeho vlastníctva. Čo sa týka charakteru majetku, zákon rozlišuje medzi **nehnuteľným, hnuteľným a nehmotným** vzhľadom na zjavné odlišné potreby ochrany. Takýmto spôsobom sú napríklad preventívne opatrenia v súvislosti s demoláciami spojené s nehnuteľnými majetkami a pravidlá pre vývoz sú výhradne pre hnuteľné majetky.

Zákon neposkytuje homogénnu ochranu každému kultúrnemu bohatstvu. Zavádza niekoľko úrovní ochrany v závislosti od rôznych kategórií majetku. Rozlišuje medzi generickou kategóriou majetku, ktorá integruje národné historické dedičstvo, ako aj dvoma špeciálnymi kategóriami s kvalifikovanou ochranou:

- majetok (nehnuteľný alebo hnuteľný) deklarováný **ako kultúrny záujem**;
- hnuteľný majetok definovaný ako „Najvýznamnejší tovar zahrnutý do Všeobecného zoznamu hnuteľného majetku národného historického dedičstva“, nie je deklarováný ako majetok kultúrneho záujmu, ale má osobitný význam (stredná ochrana).

Cieľom je vyčleniť verejné a súkromné úsilie na ochranu a podporu kultúrne hodnotného majetku (deklarovaného, inventarizovaného alebo katalogizovaného).

Okrem toho rôzne regionálne zákony o historickom dedičstve vytvárajú v rámci zákona vlastné zoznamy a katalógy, ako aj klasifikácie.

Právo na ochranu však spadá do pôsobnosti štátu podľa článku 46 španielskej ústavy bez ohľadu na verejné alebo súkromné vlastníctvo majetku:

Orgány verejnej moci zaručia zachovanie a podporu rozvoja historického, kultúrneho a umeleckého dedičstva národov Španielska a majetku, z ktorého pozostáva, bez ohľadu na

⁴⁴ Zákon o národnom historickom dedičstve z 25. júna 1985. Dostupné na internete: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-12534&p=20180704&tn=1#tviii>, [cit. 14.6.2019].

jeho právne postavenie a vlastníctvo. Trestné činy spáchané na tomto dedičstve sa trestajú podľa trestného práva.

2. Pokiaľ ide o majetok kultúrneho záujmu, platí táto kategorizácia:⁴⁵

- Pamiatky: nehnuteľný majetok, ktorý predstavuje archeologické alebo inžinierske práce alebo budovy, a monumentálne sochy, pokiaľ majú historický, umelecký, vedecký alebo spoločenský význam.
- Historická záhrada: vymedzený priestor, produkt ľudského usporiadania prírodných prvkov, považovaný za zaujímavý v závislosti od jeho pôvodu, histórie alebo estetickej, senzorickej alebo botanickej hodnoty.
- Historický súbor: zoskupenia majetkov, ktoré tvoria súvislú alebo rozptýlenú základovú jednotku, podmienenú fyzickou štruktúrou, ktorá predstavuje evolúciu ľudskej komunity ako svedectvo jej kultúry, alebo predstavuje hodnotu úžitku / pôžitku pre kolektív.
- Historické miesto: miesto alebo prírodné miesto spojené s udalosťami alebo spomienkami na minulosť, na populárne tradície, kultúrne výtvory alebo prírodu a na ľudské diela, ktoré majú historickú, etnologickú, paleontologickú alebo antropologickú hodnotu.
- Archeologické nálezisko: miesto alebo prírodné miesto spojené s udalosťami alebo spomienkami na minulosť, na populárne tradície, kultúrne výtvory alebo prírodu a na ľudské diela, ktoré majú historickú, etnologickú, paleontologickú alebo antropologickú hodnotu.

Majetok evidovaný ako majetok kultúrneho záujmu: nehnuteľný a hnutel'ny (obdobie 2008 – 2017)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
10. PATRIMONIO										
Bienes inscritos como Bienes de Interés Cultural										
Bienes inmuebles	15.849	15.904	16.061	16.409	16.559	16.795	17.107	17.302	17.450	17.579
Bienes muebles	6.254	7.771	9.110	12.134	13.472	14.760	19.320	20.370	22.114	22.938

Nehuteľný majetok evidovaný ako majetok kultúrneho záujmu podľa kategórie (dokopy a percentom z celkového počtu chránených nehnuteľných majetkov kultúrneho záujmu)

10.2. Bienes inmuebles inscritos como Bienes de Interés Cultural por categoría ⁽¹⁾

		TOTAL					DISTRIBUCIÓN PORCENTUAL				
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL		16.795	17.107	17.302	17.450	17.579	100	100	100	100	100
	Pamiatka										
Monumento	Historická záhrada	13.160	13.405	13.558	13.681	13.745	78,4	78,4	78,4	78,4	78,2
Jardín Histórico	Historický súbor	91	91	91	91	93	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Conjunto Histórico	Historické miesto	955	966	970	970	970	5,7	5,6	5,6	5,6	5,5
Sitio Histórico	Archeologické nálezisko	391	427	457	479	514	2,3	2,5	2,6	2,7	2,9
Zona Arqueológica		2.198	2.218	2.226	2.229	2.257	13,1	13,0	12,9	12,8	12,8

Fuente: MCUD. Subdirección General de Protección del Patrimonio Histórico

(1) Véase notas a los cuadros en el apartado Notas metodológicas

⁴⁵ Národný štatistický inštitút. Definícia a kategorizácia národného dedičstva a majetku kultúrneho záujmu: http://www.ine.es/en/metodologia/t12/t12e001_en.pdf

3. Zákon stanovuje základný postup štátneho financovania pamiatok a historického dedičstva vo všeobecnosti. Pokiaľ ide o regionálne a miestne rozpočty, ich príslušné zákony a nariadenia môžu predvídať svoje vlastné položky určené na dotovanie údržby, rozvoja a obnovy svojho majetku kultúrneho záujmu.

Článok 67

Vláda prijme potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby financovanie ochranných, údržbárskych a nápravných prác, ako aj archeologických prieskumov a vykopávok vykonaných na majetku vyhlásenom za kultúrny záujem, malo prednostný prístup k úradnému úveru. Na tento účel môže štátna správa prostredníctvom dohôd s verejnými a súkromnými osobami a subjektmi vytvoriť podmienky na využívanie úverových výhod.

Článok 68

1. Rozpočet každej verejnej práce, financovanej úplne alebo čiastočne štátom, obsahuje rozpočtovú položku rovnajúcu sa najmenej 1% finančných prostriedkov, ktoré štát poskytol na financovanie prác určených na udržiavanie alebo obohatenie národného historického dedičstva alebo podporu umeleckej tvorivosti, s uprednostňovaním samotnej práce alebo jej bezprostredného okolia.

Ak majú byť verejné práce prevádzkované súkromnými osobami v rámci administratívneho nároku a bez finančnej účasti štátu, 1 % sa použije na celkový rozpočet na ich vykonanie.

3. Z ustanovení predchádzajúcich odsekov sú vyňaté tieto verejné práce:

- a) tie, ktorých celkový rozpočet nepresahuje sto miliónov pesiet.*
- b) tie, ktoré ovplyvňujú bezpečnosť a obranu štátu, ako aj bezpečnosť verejných služieb.*

4. Systém osobitného uplatňovania finančných prostriedkov vyplývajúcich z pridelenia 1 % uvedeného v tomto článku sa určí regulačnými prostriedkami.

Všetky dostupné finančné informácie a údaje sú uvedené v tabuľkách v prílohe, prevzatých z Kultúrnej štatistiky za rok 2018 ministerstva kultúry a vzdelávania (s. 95 – 110).

Výdavky na kultúru podľa typu správy a ekonomického charakteru výdavkov: Všeobecná štátna správa, regionálna správa a miestna správa.

4. Odškodnenie

Články 69 a 70 zákona predpokladajú určité oslobodenia od dane pre tých vlastníkov, ktorí plnia povinnosti, ktoré mu ukladá tento zákon o údržbe a obnove majetku vyhláseného za kultúrny záujem.

Článok 69

1. S cieľom podporiť plnenie povinností a odškodnenie za bremená uložené týmto zákonom vlastníkom majetkov, ktoré tvoria španielske historické dedičstvo, okrem oslobodenia od daní ustanoveného v ustanoveniach upravujúcich územnú samosprávu a mimoriadnu daň z dedičstva jednotlivcov, tento zákon ustanovuje rad daňových výhod.

2. Aby sa tieto dávky mohli využívať, okrem tých, ktoré sú uvedené v článku 72.1, musia byť dané nehnuteľnosti predtým zaregistrované vo Všeobecnom registri zriadenom podľa článku 12, v prípade majetku kultúrneho záujmu, a vo Všeobecnom zozname uvedenom v článkoch 26 a 53, v prípade hnuteľného majetku. V prípade historických súborov, historických lokalít alebo archeologických oblastí sa za zapísané považujú len tie majetky, ktoré spĺňajú podmienky ustanovené nariadením.

3. Podľa podmienok stanovených obecným poriadkom, majetok vyhlásený za kultúrny záujem je oslobodený od platenia akýchkoľvek iných miestnych daní vybraných z majetku, ak jeho vlastníci vykonávajú na vlastné náklady práce na údržbu, zlepšenie alebo obnovu uvedeného majetku.

4. Odškodnenie sa za žiadnych okolností nevypláca zo všeobecného štátneho rozpočtu v prospech mestských rád.

Článok 70

1. Daňoví poplatníci dane z príjmov fyzických osôb majú nárok na odpočet rovnajúci sa 20% investícií, ktoré uskutočnia na nadobudnutie, údržbu, opravu, obnovu, šírenie a výstavu majetku vyhláseného za majetok kultúrneho záujmu. Výška zrážky nesmie v žiadnom prípade presiahnuť 30% základu dane.

2. Daňoví poplatníci uvedenej dane majú právo odpočítať si 20 % z darov na majetok, ktorý je súčasťou španielskeho historického dedičstva, za predpokladu, že sú uskutočnené v prospech štátu a iných verejných subjektov. Rovnaké podmienky sa uplatňujú na dary v prospech neziskových organizácií, inštitúcií, nadácií alebo združení [...]. Základ tohto odpočtu nesmie prekročiť 30% základu dane.

VEĽKÁ BRITÁNIA

V jednotlivých častiach Veľkej Británie existujú rôzne systémy zaručujúce ochranu pamiatok.

Anglicko

1. **Kategorizácia.** *Zákon o pamiatkach a archeologických oblastiach z roku 1979* ([Ancient Monuments and Archaeological Areas Act 1979](#)) poskytuje definíciu pamiatky v oddiele 61 ([Section 61](#), ods. 7, 8):

***Pamiatka* znamená**

- a) akúkoľvek budovu, stavbu alebo prácu, či už nad alebo pod povrchom zeme, a akúkoľvek jaskyňu alebo výkop
- b) akékoľvek miesto obsahujúce zvyšky akejkoľvek takejto budovy, stavby alebo práce alebo akejkoľvek jaskyne alebo výkopu
- c) akékoľvek miesto obsahujúce zvyšky akéhokoľvek vozidla, plavidla, lietadla alebo inej pohyblivej konštrukcie alebo jej časti.

Zoznam **zapísaných pamiatok** vedie **štátny tajomník pre kultúru, médiá a šport** po konzultácii s *Historickým Anglickom*⁴⁶ (predtým *Anglickým dedičstvom*). *Historické Anglicko* je štatutárnym poradcom vlády a jeho úlohou je podporovať a chrániť historické prostredie Anglicka.⁴⁷

V Anglicku je široká škála pamiatok. Rámec národnej politiky plánovania definuje „určené dedičstvo“ ako:

- *miesto svetového dedičstva,*
- *pamiatkovo chránená budova,*
- *registrovaný park a záhrada,*
- *registrované bojisko alebo*
- *chránená oblasť určená podľa príslušných právnych predpisov.*⁴⁸

Odbor pre kultúru, médiá a šport (dnes s názvom **Odbor pre digitalizáciu, kultúru, médiá a šport, DDCMS**) vydal v októbri 2013 *Usmernenie o zapísaných pamiatkach a národne dôležitých pamiatkach, ktoré však na zozname nie sú.*⁴⁹

⁴⁶ *Historické Anglicko* sa formálne nazýva Komisia pre historické budovy a pamiatky Anglicka. Je to výkonný mimovládny verejný orgán financovaný ministerstvom kultúry, médií a športu.

⁴⁷ Dostupné na internete: <https://historicengland.org.uk/>, [cit. 14.6.2019].

⁴⁸ Ministerstvo bývania, spoločenských a samospráv, Národný rámec politiky plánovania, [National Planning Policy Framework](#), CP 48, júl 2018, strana 66.

⁴⁹ [Guidance on Scheduled Monuments and nationally important but non-scheduled monuments](#)

Historické Anglicko opisuje rôzne typy pamiatok (vo viac ako 200 kategóriách), ktoré je možné nájsť na zozname.

*Nie sú to vždy pamiatky starobylé alebo viditeľné nad zemou. Podľa zoznamu sa pohybujú od pravekých stojacich kameňov, cez mnoho druhov stredovekých miest – hradov, kláštorov, opustených statkov a dedín – až po nedávne výsledky ľudskej činnosti.*⁵⁰

Historické Anglicko tiež uvádza podrobnosti o tom, za akých okolností sa pamiatka môže pridať do zoznamu, a poukazuje na to, že nie každá pamiatka môže spĺňať kritériá na zaradenie.

Ak je to pamiatka národného významu, môže byť na zozname. Tajomník má voľnú ruku, pokiaľ ide o to, čo má byť na zozname a zaujíma ho okrem národného významu aj to, či by zaradenie pamiatky do zoznamu pomohlo konzervácii/uchovaniu danej lokality ([conservation](#)).

Rozhodnutie o tom, či ide o pamiatku národného významu, sa riadi týmito kritériami, ktoré stanovil tajomník pre kultúru, médiá a šport:

1. *Obdobie, z ktorého pochádza.*
2. *Vzácnosť (rarita).*
3. *Dokumentácia podporujúca dôležitosť pamiatky ([significance](#)).*
4. *Hodnota pamiatky spolu s ostatným dedičstvom ([heritage assets](#)).*
5. *Stav.*
6. *Krehkosť – čo naznačuje potrebu ochrany.*
7. *Rozmanitosť atribútov, ktoré má pamiatka.*
8. *Potenciál pamiatky povedať nám viac o našej minulosti prostredníctvom archeologického výskumu.*⁵¹

2. Evidencia

Zoznam národného dedičstva obsahuje nielen zapísané pamiatky, ale aj budovy, registrované parky a záhrady, ako aj bojiská a chránené lokality.

Historické Anglicko uvádza, že **Národný zoznam pamiatok** ([National Heritage List](#)) má **19 862 záznamov** a zahŕňa lokality, ako sú rímske pozostatky, mohyly, hrady, mosty, zemné práce, pozostatky opustených dedín a priemyselných areálov. Zoznam sa môže deliť podľa potreby ďalšej ochrany pamiatky ako stupeň I, II, III. Avšak nie je možné vyhľadávať v ňom podľa technicko-stavebného stavu a ani podľa formy vlastníctva.

Zoznam rizikového dedičstva ([Heritage at Risk Register](#)) klasifikuje stav ako: veľmi zlý, zlý, prijateľný alebo dobrý, pričom na stupnici A-F sú na prvom mieste pamiatky, ktoré potrebujú najväčšiu ochranu. V zozname je zaradených **2 484 záznamov najohrozenejších pamiatok**. Zoznam obsahuje aj informácie o vlastníctve.

⁵⁰ Historické Anglicko, [What is listing? Scheduled Monuments](#), 2019.

⁵¹ Historické Anglicko, [Heritage Protection Guide: Scheduled Monuments](#), 2019.

V Anglicku existujú aj nezapísané pamiatky. Hoci neexistuje zoznam, podľa ktorého by sa mohli rátať alebo kategorizovať, usmernenia vlády o plánovaní v oblasti ochrany a skvalitňovania historického prostredia ([conserving and enhancing the historic environment](#)) jasne ukazujú, že akékoľvek plánovacie rozhodnutia by ich mali zohľadniť.

Miestne orgány územného plánovania môžu identifikovať neoznačené dedičstvo. Ide o budovy, pamiatky, miesta, oblasti alebo krajiny s významom, ktorý si zaslúži zváženie pri rozhodovaní o zaradení do zoznamu, ale ktoré nie sú formálne označené ako kultúrne pamiatky ([designated heritage assets](#)). V niektorých oblastiach miestne orgány označujú niektoré nezapísané dedičstvo ako pamiatky „v miestnom zozname“.

Podstatná väčšina budov má malý alebo žiadny význam z hľadiska kultúrneho dedičstva, preto sa pri plánovaní nemusia brať do úvahy.⁵²

3. Financovanie

Odbor pre digitalizáciu, kultúru, médiá a šport uviedol, že zachovanie pamiatok si často vyžaduje malý alebo žiadny priamy zásah, niekedy je to však potrebné a / alebo žiaduce. Na ochranu pred nekontrolovanými zmenami a neautorizovanými geofyzikálnymi prieskumami zákon z roku 1979 zaviedol dva režimy súhlasu: súhlas k pamiatke na zozname a povolenia podľa oddielu 42 ([Scheduled monument consent](#) and Section 42 licences).⁵³

Výročná správa *Historického Anglicka* za rok 2017/18 uvádza, že na historické budovy a pamiatky (granty, výdavky) bolo vynaložených **10 000 000 libier**. To je suma z celkových organizačných nákladov vo výške 108 000 000 milióna libier.

5 Grants

	2017-2018		2016-2017	
	Historic England £'000	Group £'000	Historic England £'000	Group £'000
Buildings and Monuments	10,079	10,079	10,208	10,165
Conservation Areas	410	410	226	226
Historic Environment	4,434	4,434	4,860	4,861
Other	5,210	5,208	4,599	4,863
Total Grants Payable	20,133	20,131	19,893	20,115

Zdroj: *Historické Anglicko*, Výročná správa 2017/18 ([Historic England Annual Report 2017/18](#)), HC 1194, júl 2018, strana 52.

⁵² Ministerstvo bývania, spoločenských a samosprávy, Usmernenie: Zachovanie a zlepšenie historického prostredia ([Guidance: Conserving and enhancing the historic environment](#)), 10. apríl 2014, aktualizované 22. februára 2018.

Viac o tom, prečo nie sú niektoré objekty pamiatkovo chránené je možné nájsť v *Usmernení* z roku 2013.

⁵³ *Usmernenie* z roku 2013, strana 7.

4. Odškodnenie vlastníkov

Historické Anglicko vydáva rady pre vlastníkov pozemkov s pamiatkou na zozname ([Scheduled Monuments](#)).

To, že je na Vašom pozemku pamiatka na zozname, nemá vplyv na váš vlastnícky nárok alebo iné právne záujmy. Všeobecným pravidlom pri archeologických náleziskách je: čím menšie narušenie zeme, tým lepšie.

To, že ide o pamiatku na zozname, neukladá vlastníkovi zákonnú povinnosť vykonať akékoľvek dodatočné hospodárenie s pamiatkou. V prípade potreby Vám môžu odborne poradiť naši pracovníci.

Ďalšie informácie o pamiatkach na zozname si môžete stiahnuť z našej príručky Pamiatky na zozname: Sprievodca pre vlastníkov a nájomníkov, 2013.⁵⁴

Príručka *Historického Anglicka* pre vlastníkov a nájomníkov poskytuje celý rad relevantných rád, vrátane poradenstva a rád o možnej finančnej pomoci.

Starostlivosť o pamiatky na zozname

Pamiatky, ktoré pozostávajú zo stavieb alebo ich zahŕňajú, môžu byť obzvlášť náchylné na rozklad, najmä ak je štruktúra už zničená a môžu potrebovať viac ochrannú údržbu konštrukčných častí. Pamiatky, ktoré zahŕňajú zemné práce, často nevyžadujú nič iné než dobré hospodárenie s pôdou, ako je kontrola rastu vegetácie a predchádzanie erózii. Nabádame majiteľov a nájomníkov k tomu, nech si udržia svoje pamiatky na zozname v dobrom stave, aby prežili pre budúce generácie.

Rady

Obráťte sa na Váš miestny úrad pre bezplatné odborné poradenstvo o dobrom hospodárení s pamiatkou. Z času na čas môžeme navštíviť Vašu pamiatku a skontrolovať jej stav. Ak budeme potrebovať prístup k súkromným pozemkom, Vaše povolenie bude prvoradé.

Finančná pomoc

Môžeme ponúknuť granty na opravu alebo správu pamiatok na zozname. Ďalšie informácie môžete získať od miestneho úradu. Môžeme poskytnúť informácie o platbách za správu pamiatok, ktoré môžu byť k dispozícii prostredníctvom systémov environmentálneho dozoru. Stavby (vrátane zrúcanín) môžu získať naše granty na historické budovy určené na pomoc s ich opravou.

Ak si vlastník pôdy želá vykonať akúkoľvek prácu na pamiatke na zozname, je potrebný súhlas k pamiatke na zozname. Granty sú k dispozícii na pomoc pri udržiavaní týchto pamiatok.

⁵⁴ *Historické Anglicko*, [Scheduled Monuments: A Guide for Owners and Occupiers](https://historicengland.org.uk/images-books/publications/scheduled-monuments-guide-for-owners-and-occupiers/guideforownersofscheduledmonuments/), 2014. (<https://historicengland.org.uk/images-books/publications/scheduled-monuments-guide-for-owners-and-occupiers/guideforownersofscheduledmonuments/>)

Wales

Vo Walese existuje podobný systém ako v Anglicku, pretože *zákon o pamiatkach a archeologických oblastiach z roku 1979* platí aj tu, novelizoval ho zákon z roku 2016 ([Historic Environment \(Wales\) Act 2016](#)).

Vládna inštitúcia **Cadw** ([Cadw](#)⁵⁵ – the Welsh Government's historic environment service) pracuje pre prístupné a dobre chránené historické prostredie Walesu. Určuje, ktoré pamiatky by mali byť chránené. Platia tu však rovnaké kategórie ochrany ako v Anglicku. Vo Walese bolo v novembri 2018 na zozname **4 200** pamiatok ([4,200 scheduled monuments](#)).

Cadw môže tiež financovať prácu na pamiatkach a poskytnúť granty na náklady zvyčajne do výšky 50 %:

*Oprava a údržba historickej pamiatky na zozname môže byť nákladná a nemusí byť vždy vo finančnom záujme vlastníka. Cadw je preto pripravené pomáhať pri poskytovaní pomoci alebo uzavrieť dohodu o starostlivosti. Granty sa spravidla poskytujú na 50 % nákladov na ochranu, údržbu a správu historických pamiatok. Zriedkavejšie sa môžu poskytovať granty na náklady na nákup pamiatok, ktorým hrozí poškodenie alebo zničenie.*⁵⁶

Nepodarilo sa nájsť presné údaje o výdavkoch na obnovu pamiatok, ale správa [Heritage Counts Wales 2016 report](#) uvádza tieto údaje o celkových investíciách do ich financovania:

Cadw a jeho partneri – najmä Lotériový fond dedičstva a Fond architektonického dedičstva (Heritage Lottery Fund (HLF) and the Architectural Heritage Fund (AHF)) – poskytujú granty na opravu a obnovu budov v ohrození. Granty sa poskytujú na širokú škálu historických budov v rôznom vlastníctve – verejnom, súkromnom alebo treťom sektore – ale čoraz viac sa financovanie zameriava na projekty, ktoré prinášajú sociálne a kultúrne výhody: napríklad ponúkajú možnosti vzdelávania alebo zamestnania.

*Výška pomoci na podporu dedičstva nie je vysoká: v období 2015 – 2016 poskytla Cadw **900 000 libier** kapitálových grantov. HLF investoval **2 600 000 milióna libier** do projektov, z ktorých majú prospech komunity, čím sa podporilo prírodné, priemyselné, námorné a športové dedičstvo vo Walese. AHF vyplatil granty vo výške **32 000 libier** na šesť projektov vo Walese a poskytol pôžičky vo výške **216 000 libier** na uľahčenie opravy a trvalo udržateľného opätovného použitia historických budov v ohrození. Pre porovnanie, waleský pôdohospodársky sektor mal v tom istom období prospech z grantov a dotácií vo výške 227 000 000 libier.*⁵⁷

⁵⁵ Dostupné na internete: <https://cadw.gov.wales/about/?lang=en>, [cit. 14.6.2019].

⁵⁶ Cadw, [Ancient Monuments in Wales: what is scheduling?](#) 2002, strana 10.

⁵⁷ [Heritage Counts Wales 2016](#), 2017.

Škótsko

Podobne ako v Anglicku, aj v Škótsku sa ochrana pamiatok riadi zákonom z roku 1979. Je to však inštitúcia [Historic Environment Scotland](#), ktorá spravuje zoznam pamiatok a granty ([the list](#) a [grant system](#)). V súčasnosti je na zozname **8 282 pamiatok** a vlastníkom je opäť k dispozícii grantový systém na pomoc pri ich obnove. Tento systém je široký a dostupný pre celý okruh obnovy dedičstva, avšak hlavné kritériá na získanie grantu sú:

- výhody pre komunitu
- prístup verejnosti
- kvalita
- rozvoj vedomostí a zručností
- budovanie kapacity spravovania miestneho dedičstva.

Výročná správa *Historického prostredia Škótska* z roku 2017/18 uvádza, že v danom roku bolo priamo na historické pamiatky vynaložených **189 000 libier**. Dôležité sú aj ďalšie sumy:

During the year ended 31 March 2018 HES paid out £15,354k of investment grants (2017: £16,154k). This was made up of:

	Grants to Institutions £000	Grants to Individuals £000	2018		2017	
			Total £000	Grants to Institutions £000	Grants to Individuals £000	Total £000
Ancient Monuments	189	-	189	197	-	197
Archaeology	704	22	726	655	10	665
City Heritage Trust	3,439	-	3,439	3,000	-	3,000
Conservation Area Regen Scheme	3,275	-	3,275	3,495	-	3,495
HES Repair Scheme	3,873	-	3,873	4,076	16	4,092
Historic Environment Support Fund	87	2	89	55	5	60
Organisational Support Fund	2,366	-	2,366	2,122	-	2,122
Places of Worship	850	-	850	1,485	-	1,485
Thatching	7	2	9	29	14	43
Voluntary Sector	538	-	538	995	-	995
	15,328	26	15,354	16,109	45	16,154

Zdroj: [Historic Environment Scotland Annual Report 2017/18](#), strana 67.

Severné Írsko

Severné Írsko nefunguje v oblasti ochrany pamiatok podľa tých istých právnych predpisov ako zvyšok Spojeného kráľovstva. Má na zozname **1940 pamiatok**, ale pamiatky definuje širšie než zvyšok kráľovstva. Opäť platí, že prehľad financovania je síce k dispozícii, ale údaje sa netýkajú len zapísaných pamiatok.

Záver

V našom informačnom materiáli sme hodnotili rôzne aspekty starostlivosti a ochrany kultúrnych pamiatok v európskych štátoch. Zameriavali sme sa najmä na nehnuteľné kultúrne pamiatky, na spôsob ich kategorizácie, ich evidenciu na základe delenia podľa konkrétnych kritérií, na ich financovanie a prípadné odškodnenia za zvýšené náklady ich vlastníkov, nájomcov či správcov. Získali sme údaje z 19 štátov Európskej únie, vrátane Slovenska.

V prvom rade je nevyhnutné zdôrazniť, že ide o obzvlášť širokú problematiku s rôznorodými atribútmi, uhlami pohľadu, s odlišnými metodickými postupmi a mimoriadne podrobnými legislatívnymi podmienkami. Táto otázka je veľmi komplexná a každá krajina by si zasluhovala samostatnú rozsiahlu štúdiu, aby bolo možné objektívne posúdiť stav a vývoj v danej oblasti.

V zásade však môžeme konštatovať, že starostlivosť o kultúrne pamiatky naprieč Európou má spoločné menovatele a v hrubých znakoch je podobná. Zo strany štátu spadá väčšinou pod ingerenciu ministerstva kultúry, prípadne pri spolupráci s ministerstvom životného prostredia, pôdohospodárstva či financií. Spolkovo usporiadané štáty, respektíve štáty s autonómnymi regiónmi, ponechávajú túto problematiku vo výraznej kompetencii týchto územných celkov (pri obvykle celoštátnej základnej právnej regulácii).

Porovnávané štáty si obvykle zriaďujú inštitúciu, podobnú Pamiatkovému úradu Slovenskej republiky, ktorá stojí na čele pamiatkovej starostlivosti a ktorá vedie súpis registrovaných pamiatok. Pamiatky sa kategorizujú a obvykle zapisujú do zoznamu, ktorý podlieha pravidelnej revízii. Ten je možné vyhľadať na webovom sídle danej inštitúcie. Pri dopĺňaní pamiatok na zoznam existuje vo viacerých štátoch inštitút „čakateľa“ (napr. Estónsko, Chorvátsko, Portugalsko). V tomto prechodnom období je už potenciálna pamiatka chránená. V mnohých krajinách tiež existujú ďalšie agentúry či fondy, ktoré majú na starosti ochranu konkrétnych typov pamiatok.

Takmer všetky štáty delia pamiatky na tie, ktoré majú národný/celoštátny význam a na lokálne významné pamiatky (čo je aj prípad Slovenska). Existuje však aj kategória regionálne významných pamiatok (pamiatok chránených krajinami/regiónmi/provinciami), a to najmä v štátoch s autonómnejšími regionálnymi jednotkami (Nemecko, Veľká Británia, Belgicko,

Holandsko, tiež Litva, Lotyšsko). Podmienky zápisu sú v rôznych krajinách rozdielne, od čoho sa odvíjajú aj počty pamiatok v jednotlivých kategóriách – napr. kategória národných kultúrnych pamiatok je niekde poňatá širšie, podobne ako na Slovensku, niekde do tejto kategórie zaradia len desiatky najvýznamnejších objektov. Inšpiratívnym legislatívnym špecifikom je vo Fínsku cirkevný zákon z roku 1993, podľa ktorého sú všetky chrámy postavené pred rokom 1917 automaticky chránené.

V jednej skupine (menších) štátov sa počet zapísaných kultúrnych pamiatok národného významu blíži k číslu 10 000 objektov (Slovensko, Lotyšsko, Chorvátsko). Oveľa nižšie počty uvádza napríklad Cyprus (1 350) alebo Portugalsko (3 500). Druhú skupinu tvoria štáty s počtom pamiatok okolo 15 000 (Estónsko, Lotyšsko, Španielsko, pri pamiatkach národného významu aj Francúzsko), v iných krajinách sú tieto počty rádovo vyššie – pohybujú sa od 20 000 až do takmer 62 000 objektov v Holandsku a dokonca takmer 71 000 v Poľsku. Samostatnou kapitolou je Nemecko, ktoré ráta pamiatky na spolkovej úrovni na stotisíce. Niektoré štáty presnejšie kvantitatívne fakty neuvádzajú (Belgicko, Fínsko, Rumunsko).

V daných výpočtoch vyvstáva pri komparácii problém metodológie, keď niektoré štáty rátajú pamiatkové objekty ako celky, niektoré ich delia na ďalšie objekty, z ktorých pozostávajú, niektoré rozlišujú viac kategórií, niektoré len základné, a podobne. Nie je vždy zrejmé, ako najvhodnejšie tieto pamiatkové objekty zoskupiť a sčítavať. Preto aj spomenuté počty sú len orientačné a majú ilustrovať celkovú situáciu.

Nehnutelné pamiatky sa ďalej delia podľa ich povahy (architektonické, archeologické, budovy, miesta, zóny, rezervácie, lokality...). Najväčšiu pozornosť požívajú vzácne a málopočetné pamiatky zapísané do svetového zoznamu UNESCO. Viacero štátov má prehľad o počte pamiatok aj na základe ich stavebno-technického stavu či druhu vlastníctva (štátne, miestne, cirkevné, súkromné – vlastnené fyzickými alebo právnickými osobami), viaceré štáty však takúto evidenciu nevedú. Vo väčšine štátov má dominanciu súkromné vlastníctvo (napr. v Poľsku však dominuje cirkevné vlastníctvo, vo Francúzsku je vysoký podiel štátom a samosprávou vlastnených pamiatok).

Pokiaľ ide o financovanie ochrany pamiatok a ich obnovy, prevažujú dotácie zo strany štátu (zo štátneho rozpočtu). Niektoré štátne fondy čerpajú prostriedky aj z lotérií alebo napríklad z pokút. Ďalším zdrojom financovania sú rozpočty samospráv. Významný podiel

prostriedkov plynie aj z príslušných programov Európskej únie. Doplnkovými zdrojmi sú súkromné fondy a nadácie.

Definícia nehnuteľných pamiatok v každej krajine je vymedzená jej špecifickým právnym rámcom, čo komplikuje porovnávacie výpočty financovania zo strany štátu. Metodicky zložité sú aj prepočty s ohľadom na štruktúru rozpočtov v jednotlivých štátoch. Tá zväčša zahŕňa širší rozsah činností smerom k pamiatkam, obsahuje niekoľko kapitol či podkapitol, ktoré sa pamiatok vo väčšej či menšej miere týkajú. Zároveň bez toho, aby sme mali k dispozícii podrobné údaje z jednotlivých administratívnych úrovní rozpočtových organizácií, sú poskytnuté informácie len odhadmi. Získavanie konkrétnych údajov o výdavkoch miestnych samospráv v tejto fiškálnej kategórii je náročné najmä vzhľadom na ich veľký počet, ako aj ich rôznorodé postupy a úlohy.

Na obnovu a údržbu pamiatok je možné v každej krajine žiadať o podporu zo strany štátu. Tá sa poskytuje prostredníctvom grantových schém, dotácií alebo priamymi presunmi prostriedkov. Zväčša môžu o financovanie žiadať tak majitelia, ako aj správcovia či nájomníci pamiatky. Financovanie je väčšinou obmedzené určitým percentom z celkových nákladov. Takmer všetky štáty vytvorili konkrétne programy na obnovu pamiatok, podobné slovenskému grantovému programu *Obnovme si svoj dom*.

Na tento program bolo v Slovenskej republike v roku 2018 pri existencii takmer 10 000 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok vynaložených približne 15 800 000 EUR (t. j. necelé 3 eurá na obyvateľa). V Českej republike, kde je systém konkrétnych dotačných programov obzvlášť prepracovaný, bolo pri 40 462 záznamoch nehnuteľných kultúrnych pamiatok (národnými kultúrnymi pamiatkami je však len 343 nehnuteľných objektov), na tieto programy zo štátneho rozpočtu v roku 2018 vynaložených až 97 230 000 EUR (t. j. vyše 9 eura na obyvateľa). V Maďarsku je 33 188 položiek považovaných za nehnuteľné pamiatky, v roku 2018 bolo na ne zo štátneho rozpočtu priamo vynaložených až 298 000 000 Eur (30 eur na obyvateľa). V Poľsku v roku 2016 registrovali 70 885 nehnuteľných pamiatok, na ktoré vynaložili v tom istom roku 18 100 000 EUR priamo zo štátneho rozpočtu (respektíve celkovo, aj z regionálnych financií a ďalších programov, 43 700 000 EUR, t. j. zhruba 1 euro na obyvateľa). V rámci zoskupenia krajín V4 teda vo výške financovania starostlivosti o kultúrne pamiatky výrazne dominuje Maďarsko, následne Česká republika.

Odškodnením pre vlastníkov/správcov kultúrnych pamiatok za prípadné zvýšené náklady sú v každom štáte už samotné možnosti dotácií. Ďalším významným kompenzačným nástrojom sú daňové úľavy, najmä pokiaľ ide o daň z nehnuteľností či z pozemkov. Pamiatkové úrady, prípadne príslušné odbory ministerstiev (kultúry), poskytujú bezplatné poradenstvo a pomoc pri obnove pamiatky. Nárok na zvýšené kompenzácie majú niekedy majitelia/správcovia tých pamiatok, ktoré sú sprístupnené, prípadne slúžia aj verejnosti. Na pamiatky sa berie ohľad pri územnom plánovaní a iných prácach v príslušných lokalitách.

Webové sídla inštitúcií zúčastňujúcich sa na ochrane (národných) kultúrnych pamiatok poskytujú množstvo podrobných údajov, zoznamov, štatistík, máp, grafických znázornení a podobne, ktoré môžu byť predmetom ďalších analýz, komparácií a skúmaní.

Použité zdroje

1. Európske centrum pre parlamentný výskum a dokumentáciu. Dostupné na internete: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about>, [cit. 14.6.2019]. Požiadavka č. 4010.
2. *Compendium of Cultural Policies and Trends*. Dostupné na internete: <https://www.culturalpolicies.net/web/countries-profiles-structure.php>, [cit. 14.6.2019].
3. Zákon č. 49/2001 z. z. o ochrane pamiatkového fondu. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/49/20140701>, [cit. 14.6.2019].
4. Pamiatkový úrad SR; Úrad. Dostupné na internete: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/urad>, [cit. 14.6.2019].
5. Ministerstvo kultúry SR; Kultúrne dedičstvo. Dostupné na internete: <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo-/ochrana-pamiatok-d5.html>, [cit. 14.6.2019].
6. Profil slovenskej kultúry; Ochrana pamiatok v súčasnosti. Dostupné na internete: <http://profil.kultury.sk/sk/ochrana-pamiatok-v-sucasnosti/>, [cit. 14.6.2019].
7. Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022. Akčný plán na roky 2018 – 2020, MK SR, október 2018. Dostupný na internete: <http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/dokumenty/strategicke-materialy-ministerstva-129.html>, [cit. 14.6.2019]. Tu v prílohe.
8. Zákon ČNR č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. Dostupný na internete: <http://www.epi.sk/zzcr/1987-20>, [cit. 14.6.2019].
9. Národní památkový ústav. Dostupné na internete: <https://www.npu.cz/cs>, [cit. 14.6.2019].
10. Citované webové sídla inštitúcií a elektronické dokumenty.

Príloha 1 – Finančné štatistiky Španielsko

Výdavky na kultúru podľa typu správy a ekonomického charakteru výdavkov: Všeobecná štátna správa, regionálna správa a miestna správa.

3.1. Gasto liquidado en cultura por tipo de administración según naturaleza económica del gasto ⁽¹⁾

Absolútna výška investícií

Všeobecná štátna správa

Regionálna správa

Miestna správa

	2012	2013	2014	2015	2016
VALORES ABSOLUTOS (Miles de euros)					
Administración General del Estado	772.443	629.722	679.470	672.320	662.627
Gastos corrientes	591.251	519.570	583.670	570.919	584.776
Gastos de capital	179.920	109.082	94.870	99.318	76.837
Activos y pasivos financieros	1.272	1.070	930	2.083	1.014
Administración Autonómica	1.273.763	1.071.063	1.035.499	1.080.935	1.054.331
Gastos corrientes	929.735	830.215	842.990	864.515	882.648
Gastos de capital	300.832	211.795	174.257	208.300	162.329
Activos y pasivos financieros	43.196	29.054	18.252	8.120	9.354
Administración Local	2.725.907	-	-	3.017.421	3.083.367
Gastos corrientes	2.351.540	-	-	2.684.955	2.811.580
Gastos de capital	359.788	-	-	330.564	270.069
Activos y pasivos financieros	14.579	-	-	1.902	1.718
SUBTOTAL (Sin País Vasco y C. Foral de Navarra)	2.374.949	2.300.478	2.483.243	2.654.258	2.707.100

Percentuálny podiel výdavkov na kultúru

	2012	2013	2014	2015	2016
EN PORCENTAJE DEL GASTO LIQUIDADO EN CULTURA					
Administración General del Estado	100	100	100	100	100
Gastos corrientes	76,5	82,5	85,9	84,9	88,3
Gastos de capital	23,3	17,3	14,0	14,8	11,6
Activos y pasivos financieros	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2
Administración Autonómica	100	100	100	100	100
Gastos corrientes	73,0	77,5	81,4	80,0	83,7
Gastos de capital	23,6	19,8	16,8	19,3	15,4
Activos y pasivos financieros	3,4	2,7	1,8	0,8	0,9
Administración Local	100	-	-	100	100
Gastos corrientes	86,3	-	-	89,0	91,2
Gastos de capital	13,2	-	-	11,0	8,8
Activos y pasivos financieros	0,5	-	-	0,1	0,1

Percentuálny podiel celkových výdavkov

	2012	2013	2014	2015	2016
EN PORCENTAJE DEL GASTO LIQUIDADO TOTAL					
Administración General del Estado	0,27	0,22	0,25	0,23	0,25
Administración Autonómica	0,70	0,62	0,57	0,59	0,58
Administración Local	4,19	-	-	4,43	4,59

Percentuálny podiel HDP

	2012	2013	2014	2015	2016
EN PORCENTAJE DEL P.I.B.					
Administración General del Estado	0,07	0,06	0,07	0,06	0,06
Administración Autonómica	0,12	0,10	0,10	0,10	0,09
Administración Local	0,26	-	-	0,28	0,28

Priemerná výška investícií na obyvateľa

	2012	2013	2014	2015	2016
VALORES MEDIOS POR HABITANTE (Euros)					
Administración General del Estado	16,5	13,5	14,6	14,5	14,3
Administración Autonómica	27,2	22,9	22,3	23,3	22,7
Administración Local	58,2	-	-	65,0	66,4

Fuentes: MCUD. Estadística de Financiación y Gasto Público en Cultura, MHAC. Estadística de Liquidación de los Presupuestos de las Comunidades Autónomas y de las Entidades Locales.

(1) Véase notas a los cuadros en el apartado Notas metodológicas

Výdavky verejnej správy v oblasti kultúry podľa ekonomického charakteru výdavkov a ich určenia (sektor a subsektor). Obdobie 2016 (v tisícoch eur).

3.3. Gasto liquidado en cultura por la Administración General del Estado según naturaleza económica del gasto por destino del gasto (sector y subsector). Ejercicio 2016

		C.I	C.II	C.III	C.IV	C.VI	C.VII	C.VIII y C.IX	
		TOTAL	Gastos de personal	Gastos corrientes en bienes y servicios	Gastos financieros	Transf. corrientes	Inversiones reales	Transf. de capital	Activos y pasivos financieros
Kultúrne majetky a služby	TOTAL (Miles de euros)	662.627	260.403	195.685	614	128.075	72.105	4.732	1.014
Historické a umelecké dedičstvo	BIENES Y SERVICIOS CULTURALES	319.705	139.156	92.446	44	21.571	64.837	985	666
	Patrimonio Histórico y Artístico	260.824	114.152	77.764	44	20.937	46.339	985	603
Hist. pamiatky	Monumentos históricos	117.269	54.376	28.743	43	9.492	23.292	815	507
Múzeá	Museos	139.586	58.274	48.553	1	10.953	21.709	0	95
Ostatné	Otros	3.969	1.502	469	0	492	1.337	170	0
	Archivos	23.600	10.879	6.317	0	66	6.338	0	0
Archívy									
Knižnice	Bibliotecas	35.281	14.125	8.365	0	568	12.160	0	63

Výdavky v oblasti kultúry zo strany štátnej správy podľa miesta určenia výdavkov a ich ekonomického charakteru: CELKOVÉ A KULTÚRNE MAJETKY A SLUŽBY

3.2. Gasto liquidado en cultura por la Administración General del Estado según destino del gasto por naturaleza económica del gasto

		TOTAL					BIENES Y SERVICIOS CULTURALES				
		2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
	TOTAL (Miles de euros)	772.443	629.722	679.470	672.320	662.627	405.728	351.190	326.772	334.641	319.705
Bežné výdavky	GASTOS CORRIENTES	591.251	519.570	583.670	570.919	584.776	259.466	254.625	247.509	251.285	253.217
Personálne náklady	Gastos de personal	270.753	259.692	252.845	257.357	260.403	133.916	138.074	136.169	138.370	139.156
Tovary a služby	Gastos corrientes en bienes y servicios	167.060	145.834	189.419	190.501	195.685	102.055	95.536	92.184	90.984	92.446
Finančné náklady	Gastos financieros	107	69	450	516	614	3	0	2	5	44
Aktuálne prevody	Transferencias corrientes	153.332	113.975	140.956	122.545	128.075	23.493	21.016	19.154	21.927	21.571
Kapitálové výdavky	GASTOS DE CAPITAL	179.920	109.082	94.870	99.318	76.837	145.565	95.912	78.687	82.644	65.822
Skutočné investície	Inversiones reales	155.818	100.243	84.107	91.754	72.105	133.578	92.464	76.601	80.591	64.837
Kapitálové prevody	Transferencias de capital	24.103	8.839	10.764	7.563	4.732	11.987	3.448	2.085	2.053	985
Finančné aktíva a pasíva	ACTIVOS Y PASIVOS FINANCIEROS	1.272	1.070	930	2.083	1.014	697	652	576	713	666

Výdavky na kultúru podľa autonómnych oblastí na percento HDP a priemerná výška investícií na obyvateľa (v eurách). Obdobie 2012 – 2016.

	EN PORCENTAJE DEL PIB					VALORES MEDIOS POR HABITANTE (Euros)				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
TOTAL	0,12	0,10	0,10	0,10	0,09	27,2	22,9	22,3	23,3	22,7
Andalucía	0,14	0,13	0,12	0,12	0,10	23,2	20,8	19,3	20,2	18,5
Aragón	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05	15,1	14,0	11,4	12,5	13,3
Asturias (Princip. de)	0,13	0,13	0,11	0,10	0,10	25,8	25,7	21,1	20,9	20,4
Baleares (Illes)	0,04	0,04	0,05	0,06	0,06	8,9	9,5	11,9	14,5	15,1
Canarias	0,05	0,07	0,05	0,04	0,04	8,7	13,2	8,6	7,3	7,3
Cantabria	0,15	0,16	0,13	0,13	0,12	30,8	31,0	27,1	26,7	25,1
Castilla y León	0,13	0,12	0,11	0,11	0,10	27,2	24,4	22,6	23,4	23,4
Castilla-La Mancha	0,09	0,08	0,07	0,08	0,07	15,3	13,2	11,9	14,5	13,6
Cataluña	0,15	0,13	0,12	0,12	0,12	37,7	32,3	33,1	34,5	35,9
Comunitat Valenciana	0,16	0,11	0,08	0,08	0,08	30,3	20,1	16,0	16,8	16,3
Extremadura	0,24	0,23	0,23	0,27	0,19	36,5	35,7	35,5	43,0	30,6
Galicia	0,18	0,13	0,12	0,15	0,12	35,1	24,5	22,6	30,5	26,7
Madrid (Com. de)	0,06	0,04	0,04	0,04	0,04	18,0	12,9	12,6	12,8	13,5
Murcia (Región de)	0,10	0,08	0,11	0,09	0,08	18,4	14,4	19,3	17,2	16,6
Navarra (C. Foral de)	0,21	0,18	0,18	0,18	0,19	56,8	48,1	49,6	51,5	56,6
País Vasco	0,17	0,15	0,19	0,16	0,15	49,4	43,9	55,8	49,6	49,1
Rioja (La)	0,12	0,13	0,11	0,11	0,11	29,2	30,3	25,8	28,3	26,9
Ceuta	0,33	0,37	0,22	0,26	0,24	61,0	67,6	39,9	48,6	46,4
Melilla	0,71	0,67	0,64	0,62	0,65	119,6	112,4	106,4	106,1	113,9

Výdavky na kultúrne majetky a služby (sumy a percentuálny podiel na celkových výdavkoch na kultúru) na autonómne spoločenstvo. Obdobie 2012 – 2016 (v tisícoch eur).

	BIENES Y SERVICIOS CULTURALES									
	Valores absolutos (Miles de euros)					En porcentaje del gasto total en cultura				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
TOTAL	430.757	397.815	399.292	431.108	331.608	33,8	37,1	38,6	39,9	31,5
Andalucía	91.945	94.210	86.599	103.858	36.095	47,3	53,8	53,4	61,2	23,3
Aragón	17.648	15.882	13.953	13.778	15.714	87,2	85,0	92,1	83,2	89,5
Asturias (Principado de)	8.983	11.172	5.901	5.659	4.682	32,4	40,8	26,5	25,7	22,0
Baleares (Illes)	1.857	2.497	3.068	3.229	3.557	18,9	23,7	23,1	19,8	20,7
Canarias	5.175	4.546	5.299	5.343	5.614	28,5	16,4	29,0	34,4	36,1
Cantabria	4.047	3.923	4.396	3.307	3.414	22,2	21,5	27,6	21,2	23,4
Castilla y León	46.927	43.145	36.958	35.294	33.194	68,0	70,1	65,4	60,9	57,7
Castilla-La Mancha	12.300	7.383	4.658	6.283	3.835	38,1	26,6	18,8	21,0	13,8
Cataluña	80.735	72.252	76.183	81.004	85.978	28,5	29,9	31,0	31,7	32,3
Comunitat Valenciana	27.166	10.335	9.389	9.396	8.701	17,9	10,3	11,8	11,3	10,8
Extremadura	15.246	15.950	18.092	24.653	14.942	37,8	40,5	46,5	52,6	45,0
Galicia	20.805	31.584	26.289	48.486	28.223	21,4	46,7	42,3	58,1	38,8
Madrid (Comunidad de)	44.196	38.293	35.186	36.362	37.227	38,1	46,3	43,9	44,6	43,0
Murcia (Región de)	13.186	12.488	20.436	18.991	16.143	49,1	59,2	72,4	75,3	66,3
Navarra (C. Foral de)	15.505	13.936	13.543	13.486	12.636	42,6	45,3	42,9	41,2	35,0
País Vasco	17.858	13.990	33.098	15.925	15.349	16,6	14,6	27,4	14,8	14,5
Rioja (La)	4.882	4.422	4.426	4.122	4.762	52,0	45,8	54,5	46,4	56,5
Ceuta	538	293	307	659	330	10,5	5,1	9,1	16,0	8,4
Melilla	1.758	1.514	1.511	1.274	1.213	18,0	16,1	16,9	14,2	12,6

Fuentes: MCUD. Estadística de Financiación y Gasto Público en Cultura, MHAC. Estadística de Liquidación de los Presupuestos de las Comunidades Autónomas

Výdavky na kultúru podľa krajskej správy podľa ekonomického charakteru výdavkov a ich určenia (sektor a podsektor). Obdobie 2016 (v tisícoch eur).

3.8. Gasto liquidado en cultura por la Administración Autónoma según naturaleza económica del gasto por destino del gasto (sector y subsector). Ejercicio 2016

			C.I	C.II	C.III	C.IV	C.VI	C.VII	C.VIII y C.IX
		TOTAL	Gastos de personal	Gastos corrientes en bienes y servicios	Gastos financieros	Transf. corrientes	Inversiones reales	Transf. de capital	Activos y pasivos financieros
Kultúrne majetky a služby									
Historické a umelecké dedičstvo	TOTAL (Miles de euros)	1.054.331	345.962	194.984	1.325	340.377	86.307	76.022	9.354
	BIENES Y SERVICIOS CULTURALES	331.608	130.695	76.050	761	47.406	43.461	31.603	1.632
	Patrimonio Histórico y Artístico	213.178	65.218	49.152	761	41.475	32.755	22.212	1.605
Hist. pamiatky	Monumentos históricos	64.732	23.229	8.327	358	1.992	15.773	15.053	0
Múzeá	Museos	127.261	37.297	36.705	36	33.413	13.153	5.053	1.604
Arch. zóny	Yacimientos arqueológicos	8.054	3.199	2.986	367	432	946	125	0
Iné	Otros	13.131	1.493	1.135	0	5.638	2.882	1.982	0
Archívy	Archivos	29.014	13.800	6.478	0	3.140	2.876	2.720	0
Knižnice	Bibliotecas	89.417	51.676	20.420	1	2.792	7.831	6.671	27

Výdavky v oblasti kultúry zo strany miestnej správy podľa typu verejného subjektu a určenia výdavkov. Obdobie 2015 – 2016 (v tisícoch eur): MIESTNE SUBJEKTY, OBCE A RADY.

3.10. Gasto liquidado en cultura por la Administración Local por tipo de entidad según destino del gasto ⁽¹⁾

Kultúrne majetky a služby, vizuálne a divadelné umenie								
	Entidades Locales		Ayuntamientos		Diputaciones, Consejos y Cabildos			
	2015	2016	2015	2016	2015	2016		
	TOTAL (Miles de euros)		3.017.421	3.083.367	2.537.682	2.589.236	456.954	471.468
Ochrana historického a umeleckého dedičstva	BIENES Y SERVICIOS CULTURALES, ARTES PLASTICAS Y ESCENICAS		1.483.359	1.516.861	1.283.622	1.313.830	189.125	191.748
	Protección y gestión del Patrimonio Histórico-Artístico							
Archívy	Historico-Artístico		154.204	140.407	101.385	89.600	51.693	49.300
Verejné knižnice	Archivos		38.095	38.049	26.832	26.911	9.853	9.490
Kultúrne zariadenia	Bibliotecas públicas		307.319	321.983	249.920	263.199	56.788	58.307
a múzeá	Equipamientos culturales y museos		372.176	375.511	303.649	305.563	67.151	68.748
Slávnosti	Fiestas populares y festejos		611.566	640.911	601.837	628.558	3.640	5.903

Obnova nehnuteľného majetku Národného inštitútu kultúrneho dedičstva: katedrály, kultúrne krajiny, priemyselné dedičstvo, obranná architektúra, tradičná architektúra, opátstvo, kláštory a iné náboženské stavby a archeologické domáce a zahraničné projekty.

10.8. Restauración de bienes inmuebles del Instituto del Patrimonio Cultural de España ⁽¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL	98	78	71	70	80
Plan Nacional de Catedrales	14	6	4	6	5
Plan Nacional de Paisajes Culturales	2	4	3	6	2
Plan Nacional de Patrimonio Industrial	6	2	3	5	3
Plan Nacional de Arquitectura Defensiva	24	16	13	24	16
Plan Nacional de Arquitectura Tradicional	-	-	-	6	4
Plan Nacional de Abadías, Monasterios y Conventos	-	-	-	9	5
Otras intervenciones en Arquitectura religiosa	11	12	14	7	5
Proyectos arqueológicos (España)	3	0	0	0	0
Proyectos arqueológicos (Exterior)	29	33	32	0	26
Otros	9	5	2	7	14

Fuente: MCUD. Subdirección General del Instituto del Patrimonio Cultural de España

Príloha 2 – Pamiatky Nemecko

(samostatný pdf súbor)

Príloha 3 – Stratégia ochrany pamiatok v SR

Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022 (samostatný wordový súbor)